

Sayı : 38591462-010.07.03-2026-1475

08.06.2026

Konu : Türkiye IUU Ulusal Eylem Planı Hk.

Sirküler No: 457

Sayın Üyemiz,

Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün resmî internet sitesinde yayımlanan 05.06.2026 tarihli Duyuru'da;

Türkiye'nin Yasadışı, Kayıtdışı ve Düzenlenmemiş (IUU) Balıkçılığı Önlemeye, Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya Yönelik Ulusal Eylem Planı (NPOA-IUU), "5 Haziran Uluslararası IUU Balıkçılıkla Mücadele Günü" kapsamında yayımlanarak uygulamaya konulmuştur.

Ulusal Eylem Planı; denetim ve kontrol faaliyetleri, elektronik gemi izleme sistemleri, liman devleti tedbirleri, izlenebilirlik mekanizmaları ve kurumlar arası koordinasyon alanlarında yürütülen çalışmaları bütüncül bir çerçevede ele almaktadır.

Plan ile sürdürülebilir balıkçılık yönetiminin güçlendirilmesi, denizel kaynakların korunması, yasa dışı balıkçılıkla mücadelenin etkinliğinin artırılması ve uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik çalışmalara önemli katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Söz konusu Duyuru'ya **Türkiye IUU Ulusal Eylem Planı** linki üzerinden erişim sağlanmaktadır.

Bilgilerinize arz ve rica ederim.

Saygılarımla,

*e-imza*İsmet SALİHOĞLU
Genel Sekreter**Ek:**Türkiye IUU Ulusal Eylem Planı (29 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

- Tüm Üyeler (Odamız web sitesi)
- 01 ve 02 No'lu Meslek Komite Başkan ve Üyeleri
- İMEAK DTO Şube ve Temsilcilikleri
- SUR-KOOP
- DEM-BİR (Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez)

Bilgi:

- Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri
- İMEAK DTO Şube YK Başkanları

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanuna göre Güvenli Elektronik İmza ile İmzalanmıştır.

Evrak Doğrulamak için :
<https://ebys.denizticaretodasi.org.tr/enVision.Sorgula/Belgedogrulama.aspx?eD=BSUFKPE6E>
Bilgi için: Gülşah PALIÇ **Telefon:** DHL - (273)
E-Posta: gulsah.palic@denizticaretodasi.org.tr
Meclis-i Mebusan Caddesi No:22 34427 Fındıklı-Beyoğlu-İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel : +90 (212) 252 01 30 (Pbx) **Faks:** +90 (212) 293 79 35 **KEP:** imeakdto@hs01.kep.tr
Web: www.denizticaretodasi.org.tr **E-mail:** iletisim@denizticaretodasi.org.tr

İSTANBUL VE MARMARA, EGE, AKDENİZ, KARADENİZ BÖLGELERİ

ISTANBUL & MARMARA, AEGEAN, MEDITERRANEAN, BLACKSEA REGIONS

DENİZ TİCARET ODASI

CHAMBER OF SHIPPING

Birliği)

- İstanbul Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanuna göre Güvenli Elektronik İmza ile İmzalanmıştır.

Odamızda
ISO 9001:2015
Kalite Yönetim Sistemi
ve
ISO 27001:2022
Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi
Uygulanmaktadır

Evrakı Doğrulamak İçin :
<https://ebys.denizticaretodasi.org.tr/enVision.Sorgula/Belgedogrulama.aspx?eD=BSUFKPE6E>
Bilgi için: Gülşah PALIÇ Telefon: DHL - (273)
E-Posta: gulsah.palic@denizticaretodasi.org.tr
Meclis-i Mebusan Caddesi No:22 34427 Fındıklı-Beyoğlu-İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel : +90 (212) 252 01 30 (Pbx) Faks: +90 (212) 293 79 35 KEP: imeakdto@hs01.kep.tr
Web: www.denizticaretodasi.org.tr E-mail: iletisim@denizticaretodasi.org.tr

Odamızda
Sıfır Atık Yönetimi
Sistemi
Uygulanmaktadır.
SIFIR
ATIK

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

**Türkiye'nin Yasadışı, Kayıtdışı ve
Düzenlenmemiş Balıkçılığı Önlemeye,
Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya
Yönelik Ulusal Eylem Planı
(NPOA-IUU)**

2026

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
tarafından hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	1
1.2 Yasadışı, Kayıtdışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığa Genel Bakış	1
1.3 IPOA-IUU'nun Ortaya Çıkışı ve Amacı	3
1.4 Türkiye'de Balıkçılık	4
1.5 Türkiye'nin Hukuki ve Düzenleyici Çerçevesi	5
1.6 Uluslararası Taahhütler	6
2. TÜRKİYE'NİN NPOA-IUU'SUNA GENEL BAKIŞ	8
3. TÜM DEVLETLERİN SORUMLULUKLARI	8
3.1 Vatandaşlar Üzerindeki Kontrol	8
3.2 Vatansız Gemiler	9
4. YAPTIRIMLAR, TEŞVİKLER VE İZLEME	9
4.1 IUU Balıkçılıkla Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım ve Hedefe Yönelik Tedbirler	9
4.2 Yaptırımlar	10
4.3 Ekonomik Teşvikler	10
4.4 İzleme, Kontrol ve Gözetim (MCS)	11
4.5 MCS Operasyonlarının Gözden Geçirilmesi ve Güçlendirilmesi	11
4.6 Gemi İzleme Sistemi (VMS) ve Elektronik Seyir Defteri	11
4.7 Denetim Ağı ve Ortak Operasyonlar	11
4.8 Ulusal MCS Altyapısı	12
4.9 Balıkçılık Kaynaklarına Erişim Rejimleri	12
4.10 Gemilerin ve Av Araçlarının Markalanması	13
4.11 Gözlemci Programları	14
4.12 Eğitim	14
4.13 Sektörel Farkındalık ve İş Birliği	14
4.14 Yargı Sistemleri	15
4.15 MCS Verilerinin Toplanması, Saklanması ve Paylaşılması	16
4.16 Gemiye Çıkma ve Denetim Düzenlemeleri	16
4.17 Kamuoyu Bilgilendirmesi	17
4.18 Devletler Arası İş Birliği	17
5. BAYRAK DEVLETİ SORUMLULUKLARI	17
5.1 Balıkçı Gemileri Sicili	18
5.2 Balıkçılık Faaliyetinde Bulunma Yetkilendirmesi	18
6. KIYI DEVLETİ TEDBİRLERİ	19
6.1 Komşu Kıyı Devletleriyle İş Birliği	20
7. LİMAN DEVLETİ TEDBİRLERİ	20
7.1 Liman Devletleri Arasında Koordinasyon	21
8. ULUSLARARASI KURALLARA DAYALI PİYASA TEDBİRLERİ	21

	Sayfa
8.1 RFMO'lar Aracılığıyla Av Belgelendirme ve Sertifikasyon Sistemleri	22
8.2 Balık ve Balıkçılık Ürünlerine Yönelik Sertifikasyon Programı	22
8.3 Hasat Sonrası Uygulamalar: Hukuki Yaptırımlar, Eğitim ve Farkındalık	23
8.4 Ticaret Verilerinin Toplanması ve Sertifikasyon Sistemlerinin Standardizasyonu	23
8.5 Nesli Tehlike Altındaki Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)	24
8.6 Sübvansiyonlar ve IUU Balıkçılık	24
9. IPOA-IUU'NUN RFMO'LAR ARACILIĞIYLA UYGULANMASI	25
10. GELİŞMEKTE OLAN DEVLETLERİN ÖZEL İHTİYAÇLARI	25
11. TÜRKİYE'NİN ULUSAL YETKİ ALANLARINDA IUU BALIKÇILIKLA MÜCADELEYE YÖNELİK BÖLGESEL VE ULUSLARARASI GİRİŞİMLERE ETKİN KATILIMI	26
12. IUU BALIKÇILIKLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSAL EYLEM PLANI	26

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Bu belgenin amacı; Türkiye'nin yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş (IUU) balıkçılığı önlemeye, caydırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik planlarını ortaya koymak, bu sorunla mücadele kapsamında mevcut politika ve düzenleyici çerçevelere ilişkin genel bir değerlendirme sunmak ve bu alanda yürütülen mevcut programlar ile projeleri açıklamaktır.

Türkiye'nin Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığı Önlemeye, Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya Yönelik Ulusal Eylem Planı (NPOA-IUU), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Konseyi tarafından kabul edilen Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığı Önlemeye, Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya Yönelik Uluslararası Eylem Planı'nın (IPOA-IUU) ilke ve hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Türkiye, ulusal, bölgesel veya uluslararası mevzuat ile düzenlemelere uygun olmayan balıkçılık faaliyetlerinin oluşturduğu risklerin farkındadır. Bu faaliyetler arasında, ulusal yetki alanlarındaki sularda izinsiz balıkçılık yapılması veya av miktarlarının bildirilmemesi ya da yanlış bildirilmesi gibi uygulamalar yer almaktadır. Söz konusu faaliyetler, etkin balıkçılık yönetimini zayıflatmakta ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında da vurgulandığı üzere sürdürülebilir balıkçılığa yönelik ortak çabaları sekteye uğratmaktadır.

1.2 Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığa Genel Bakış

Yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş balıkçılık, birçok balık stokunun etkin şekilde korunması ve yönetimi açısından doğrudan ve ciddi bir tehdit oluşturmaktadır; ayrıca balıkçılık sektörü ile geçimini yasal balıkçılık faaliyetlerinden sağlayan topluluklar üzerinde çok boyutlu olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Balıkçılık yönetimi hedeflerini zayıflatan IUU balıkçılık; stokların aşırı avlanmasına, azalan popülasyonların yeniden yapılandırılmasına yönelik çabaların sekteye uğramasına ve bazı durumlarda balıkçılık faaliyetlerinin tamamen çökmesine yol açabilmektedir. Bu durum, kısa ve uzun vadede ekonomik ve sosyal fırsatların kaybedilmesine neden olmakta ve gıda güvenliğini olumsuz etkilemektedir.

IUU balıkçılık faaliyetinde bulunanlar, balıkçılık faaliyetlerinin çevresel etkilerini azaltmak amacıyla getirilen kuralları da çoğu zaman göz ardı etmektedir. Bunlar arasında yavru balık avcılığına ilişkin kısıtlamalar, ıskarta ve hedef dışı avı azaltmaya yönelik av araçlarına ilişkin düzenlemeler ile bilinen yumurtlama alanlarında avcılık yapılmasına yönelik yasaklar yer almaktadır. Tespit edilmekten kaçınmak amacıyla IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan operatörler, gece seyirlerinde navigasyon ışıklarının açık tutulması gibi temel deniz emniyeti kurallarına da sıklıkla uymamakta; bu durum denizi kullanan diğer unsurlar açısından risk oluşturmaktadır. Ayrıca IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan gemi sahipleri, gemi personelinin ücret, emniyet standartları ile yaşam ve çalışma koşullarına ilişkin temel haklarını da ihlal etme eğilimindedir. Bunun yanında, gıda güvenliği ve sucul hayvan sağlığına ilişkin düzenlemeler de ihlal edilebilmekte; bu durum IUU kaynaklı ürünleri ithal eden ülkelerde hem tüketiciler hem de balık popülasyonları açısından risk yaratmaktadır.

IUU balıkçılığın ekonomik, sosyal, çevresel ve emniyet boyutlarının yanı sıra, ortaya çıkardığı adaletsizlik de ciddi bir endişe kaynağıdır. Tanımı gereği IUU balıkçılık ya doğrudan yasadışı faaliyetler içermekte ya da yürürlükteki standartlara yeterince riayet edilmeksizin gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda IUU balıkçılık faaliyetinde bulunanlar, mevzuata uygun hareket eden yasal balıkçılara karşı haksız avantaj elde etmektedir. Başka bir ifadeyle, bu faaliyeti yapanlar; koruma ve yönetim tedbirlerinin uygulanması amacıyla diğer paydaşların katlandığı yüklerden faydalanan “bedavacı” aktörler konumundadır. Bu durum, mevzuata uyum sağlayan operatörlerin motivasyonunu zayıflatmakta ve onları da kuralları ihlal etmeye yöneltebilmektedir. Sonuç olarak IUU balıkçılık, daha fazla IUU davranışını teşvik ederek yönetim başarısızlığını derinleştiren bir kısır döngü yaratabilmektedir.

“Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş (IUU) Balıkçılık” kavramı, geniş kapsamlı yasadışı ve mevzuata aykırı faaliyetleri ifade etmektedir. IUU balıkçılık; ulusal yetki alanları içerisinde veya açık denizlerde olmak üzere tüm balıkçılık faaliyetlerinde ortaya çıkabilmektedir. IUU balıkçılığın neden olduğu sorunların giderilmesi, sürekli ve koordineli çabaları gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda temel zorluklardan biri; “yasadışı balıkçılık”, “kayıt dışı balıkçılık” ve “düzenlenmemiş balıkçılık” kavramlarının açık şekilde tanımlanmasıdır. Bu Ulusal Eylem Planı, IPOA-IUU’ da yer verilen tanımları esas almaktadır.

Yasadışı Balıkçılık

- Bir devletin yetki alanındaki sularda, ilgili devletin izni olmaksızın veya o devletin mevzuatına aykırı şekilde ulusal ya da yabancı gemiler tarafından yürütülen balıkçılık faaliyetleri,
- Bir RFMO’ya taraf devletlerin bayrağını taşıyan gemiler tarafından, ilgili RFMO tarafından kabul edilen ve söz konusu devletler açısından bağlayıcı olan koruma ve yönetim tedbirlerine veya uygulanabilir uluslararası hukuk hükümlerine aykırı şekilde yürütülen balıkçılık faaliyetleri,
- Ulusal mevzuatın veya RFMO ile iş birliği yapan devletlerin üstlendiği yükümlülükler dâhil olmak üzere uluslararası yükümlülüklerin ihlali.

Kayıt dışı Balıkçılık

- Ulusal mevzuat ve düzenlemelere aykırı şekilde ilgili ulusal makamlara bildirilmeyen veya yanlış bildirilen balıkçılık faaliyetleri,
- Bir RFMO’ nun yetki alanında, ilgili RFMO tarafından belirlenen raporlama usullerine aykırı şekilde bildirilmeyen veya yanlış bildirilen balıkçılık faaliyetleri.

Düzenlenmemiş Balıkçılık

- Bir RFMO’nun yetki alanında; vatansız gemiler, ilgili RFMO’ya taraf olmayan devletlerin bayrağını taşıyan gemiler veya balıkçılık birimleri tarafından; ilgili RFMO tarafından kabul edilen koruma ve yönetim tedbirleriyle bağdaşmayan ya da bunlara aykırı şekilde yürütülen balıkçılık faaliyetleri,
- Herhangi bir koruma veya yönetim tedbirinin bulunmadığı alanlarda ya da stoklar üzerinde, devletlerin uluslararası hukuk kapsamındaki canlı deniz kaynaklarını koruma yükümlülükleriyle bağdaşmayacak şekilde yürütülen balıkçılık faaliyetleri.

Bununla birlikte, bazı düzenlenmemiş balıkçılık faaliyetleri uluslararası hukuk ihlali teşkil etmeyebileceğinden, IPOA kapsamında öngörülen tedbirlerin uygulanmasını gerektirmeyebilir.

1.3 IPOA-IUU'nun Ortaya Çıkışı ve Amacı

FAO Balıkçılık Komitesi'nin (COFI) Şubat 1999 tarihinde gerçekleştirilen 23. Oturumu'nda; IUU balıkçılık faaliyetlerindeki hızlı artış, bu faaliyetlerden kaynaklanan tahmini zararlar ve elverişli bayrak uygulamalarının yaygınlaşması konusunda ciddi endişeler dile getirilmiştir. Ekim 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde FAO Genel Merkezi'nde (Roma) gerçekleştirilen Teknik İstişareler sonucunda hazırlanan IPOA-IUU, 2 Mart 2001 tarihinde COFI'nin 24. Oturumu'nda oйдаşma ile kabul edilmiş ve 23 Haziran 2001 tarihinde FAO Konseyi'nin 120. Oturumu tarafından onaylanmıştır.

IPOA-IUU; Devletler, bölgesel ekonomik entegrasyon örgütleri ve Bölgesel Balıkçılık Yönetim Örgütleri (RFMO'lar) tarafından tam olarak uygulanması öngörülen kapsamlı tedbirler aracılığıyla IUU balıkçılığı önlemeyi, caydırmayı ve ortadan kaldırmayı amaçlayan gönüllü nitelikte bir araçtır. İş birliği, koordinasyon, geniş kapsamlı istişare ve tüm paydaşların tam katılımı, IPOA-IUU'nun uygulanmasının temel unsurlarını oluşturmaktadır. IPOA-IUU; IUU balıkçılığın ekonomik, sosyal ve çevresel tüm boyutlarını dikkate alan bütüncül bir yaklaşımı teşvik etmektedir. Bu yaklaşım; koruma, şeffaflık ve ayrımcılık yapmama ilkelerine dayanmaktadır.

IPOA-IUU'nun temel amacı; IUU balıkçılıkla mücadelede küresel düzeyde koordineli bir yaklaşım için zemin oluşturmak, rollerin netleştirilmesini sağlamak, yol gösterici ilkeleri ortaya koymak ve somut ulusal ile bölgesel tedbirleri teşvik etmektir. Bu amaca ulaşılmasını yönlendiren temel ilkeler şunlardır:

- Hükümetler, sektör temsilcileri, balıkçı toplulukları ve sivil toplum kuruluşları arasında geniş katılım ve koordinasyonun sağlanması,
- IPOA kapsamında öngörülen faaliyetlerin zamanında uygulanması,
- IUU balıkçılığın tüm boyutlarını kapsayan bütüncül ve kapsamlı bir yaklaşımın benimsenmesi,
- Balık stoklarının korunması, kaynakların uzun vadeli sürdürülebilir kullanımı ve deniz çevresinin korunması hedefleriyle tam uyum sağlanması,
- Uygulamada şeffaflığın esas alınması,
- Devletler veya bunların balıkçı gemileri arasında ayrımcılık yapılmaması.

IPOA ayrıca, küresel, bölgesel ve alt-bölgesel hukuki araçlar aracılığıyla bağlayıcı hâle gelen veya gelebilecek bazı hükümler de içermektedir. Bu kapsamda, Türk balıkçılık filosunun önemli bir bölümünün faaliyet gösterdiği Akdeniz ve Karadeniz'e özgü koşulları ele alan GFCM/41/2017/7 sayılı Tavsiye Kararı özel önem taşımaktadır. Bir diğer önemli düzenleme ise Akdeniz ve Karadeniz'de balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinin sürdürülebilir gelişimine yönelik GFCM 2030 Stratejisini ortaya koyan GFCM/44/2021/12 sayılı karardır. Söz konusu strateji; IUU balıkçılığın önlenmesi, mevcut tedbirlerin uyumlaştırılması, izleme, kontrol ve gözetim (MCS) faaliyetlerinin güçlendirilmesi, Liman Devleti denetim prosedürlerinin geliştirilmesi ile gemi izleme sistemleri (VMS) ve ilgili uyum mekanizmalarını da içeren bölgesel modüler MCS uygulamalarının hayata geçirilmesini öncelikli alanlar arasında saymaktadır.

IPOA-IUU, tüm devletleri; kendi ulusal eylem planlarını hazırlamaya ve kabul etmeye, IPOA-IUU'nun hedeflerini takip etmeye ve hükümlerini balıkçılık yönetimi programları ile bütçe planlamalarına entegre etmeye davet etmektedir.

Türkiye'nin NPOA-IUU'su, IPOA-IUU ile tam uyumlu şekilde yapılandırılmıştır. Bu kapsamda plan; devletin genel sorumlulukları, bayrak devleti sorumlulukları, kıyı devleti tedbirleri, liman devleti tedbirleri, uluslararası düzenlemeler çerçevesindeki ticarete ilişkin tedbirler, bölgesel balıkçılık yönetim tedbirleri ile gelişmekte olan devletlerin özel ihtiyaçlarını kapsamaktadır.

IUU balıkçılık tüm balıkçılık faaliyetlerinde ortaya çıkabilmekle birlikte, bu plan esas itibarıyla deniz balıkçılığına odaklanmaktadır. IPOA-IUU'da öngörüldüğü üzere Türkiye, bu NPOA-IUU'nun uygulanmasını kabul tarihinden itibaren en az dört yılda bir gözden geçirmeyi öngörmektedir.

1.4 Türkiye'de Balıkçılık

Balıkçılık kaynakları, özellikle Karadeniz, Marmara Denizi, Ege Denizi ve Akdeniz kıyılarında bulunan topluluklar bakımından gıda güvenliği, geçim kaynakları ve ekonomik kalkınmaya sağladığı katkılar nedeniyle Türkiye açısından stratejik öneme sahiptir. Türkiye'nin balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörleri, on binlerce kişiye istihdam sağlamakta; küçük ölçekli balıkçılıktan endüstriyel ölçekli faaliyetlere kadar geniş bir yapıyı desteklemekte ve işleme ile ihracat sanayisinin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Son yıllarda Türk balıkçılık filosu, Karadeniz'de hamsi, palamut, istavrit, mezgit, lüfer, barbun, beyaz kum midyesi ve deniz salyangozu gibi ticari değeri yüksek türlerde önemli miktarlarda avcılık gerçekleştirmiştir. Ege Denizi ve Akdeniz'de ise sardalya, hamsi, Atlantik mavi yüzgeçli orkinos, istavrit, barbun ve karides türleri ticari açıdan öne çıkan türler arasında yer almaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliği üretimi de özellikle levrek, çipura ve alabalık gibi yüksek ekonomik değere sahip türlerde hızlı bir gelişim göstermiştir. 2024 yılında toplam ulusal üretim 933 bin tona ulaşmış olup, bunun 356 bin tonu (%38) avcılık yoluyla, 577 bin tonu (%62) ise su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetlerinden elde edilmiştir. Aynı yıl balık ve su ürünleri ihracatı miktar bazında 313 bin tona, değer bazında ise 2 milyar ABD dolarına ulaşarak Türkiye'nin bölgesel ve küresel pazarlardaki güçlü tedarikçi konumunu pekiştirmiştir.

Türkiye'nin ulusal yetki alanları kapsamındaki deniz yetki sahaları, geniş ve ekolojik açıdan son derece çeşitli bir denizel alanı kapsamaktadır. Bu ölçekteki bir deniz alanının etkin şekilde yönetilmesi, balıkçılık otoriteleri açısından karmaşık zorluklar doğurmakta olup, balık stoklarının uzun vadeli sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için sürekli izleme, kontrol ve gözetim (MCS) faaliyetlerini gerekli kılmaktadır.

Türkiye'nin ulusal yetki alanları içerisindeki ve ötesindeki balık stoklarına yönelik başlıca tehditler şunlardır:

- İzinsiz balıkçılık faaliyetleri,
- Yasal asgari avlanabilir boyun altındaki türlerin hedef alınması,
- Av miktarlarının bildirilmemesi veya yanlış bildirilmesi,
- Zamansal veya mekânsal avcılık yasaklarının uygulandığı alanlarda balıkçılık faaliyetlerinin sürdürülmesi.

Balık stoklarının yeniden yapılandırılması ve sağlıklı düzeyde korunması konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiş olmakla birlikte, bazı zorluklar varlığını sürdürmektedir. Örneğin Karadeniz’de kalkan balığının korunması ile yılan balığı gibi göçmen türlerin sürdürülebilir yönetimi, bölgesel ölçekte koordineli iş birliği gerektirmektedir. Kaynakların kullanımı ile korunması arasındaki dengenin muhafaza edilmesi, Türkiye’nin sürdürülebilir balıkçılık politikasının temelini oluşturmaktadır.

1.5 Türkiye’nin Hukuki ve Düzenleyici Çerçevesi

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, IUU balıkçılığın balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilirliği üzerindeki tehditlerini bertaraf etmek amacıyla, IPOA-IUU ilkeleriyle tam uyumlu kapsamlı politika, mevzuat ve programlar geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur.

Bu kapsamda başlıca hukuki düzenlemeler aşağıda yer almaktadır:

1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu

Bu Kanun; su ürünleri kaynaklarının yönetimi, korunması ve sürdürülebilir kullanımına ilişkin temel hukuki çerçeveyi oluşturmaktadır. Kanun kapsamında ruhsatlandırma yükümlülükleri düzenlenmekte, kota uygulamaları belirlenmekte, av yasakları ve sezon uygulamaları tanımlanmakta, tahrip edici balıkçılık yöntemleri yasaklanmakta ve denetim, yaptırım ile paydaş sorumluluklarına ilişkin esaslar ortaya konulmaktadır.

Su Ürünleri Yönetmeliği (22223 Sayılı)

Bu Yönetmelik; su ürünleri stoklarının korunması ve ekonomik olarak değerlendirilmesine ilişkin hükümleri düzenlemektedir. Yönetmelik kapsamında ruhsatlandırma usulleri, amatör balıkçılık faaliyetleri, av sahalarının değiştirilmesi, patlayıcı ve zararlı maddelerin kullanımının yasaklanması, av sahalarına kirletici madde bırakılması, av araçlarına ilişkin teknik özellikler ve şartlar, balıkçılık faaliyetlerinin yürütülmesi, trol balıkçılığı, tesadüfi avlar, balık sağlığı, su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Ayrıca Yönetmelik; kurallar, kısıtlamalar, yükümlülükler ile izleme, denetim ve kontrol prosedürlerini de düzenlemektedir.

Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesine Dair 6/1 Numaralı Tebliğ

Bu Tebliğ, Türkiye’nin deniz ve iç sularında yürütülen ticari balıkçılık faaliyetlerine ilişkin teknik ve operasyonel kuralları ayrıntılı şekilde düzenlemektedir. Tebliğ kapsamında izin verilen av araçları, asgari avlanabilir boylar, zamansal ve bölgesel av yasakları ile belirli türler için toplam izin verilebilir av miktarları belirlenmektedir. Tebliğ; bilimsel tavsiyeler ve uluslararası yükümlülükler doğrultusunda, ulusal ve bölgesel ölçekte kabul edilen koruma tedbirleriyle uyumun sağlanması amacıyla belirli aralıklarla güncellenmektedir.

Amatör Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesine Dair 6/2 Numaralı Tebliğ

Bu Tebliğ, ticari olmayan balıkçılık faaliyetlerini düzenlemektedir. Günlük ve dönemsel av limitleri, asgari avlanabilir boylar ile av araçlarına ilişkin kısıtlamalar belirlenmekte; balık stoklarının korunması ve kamuoyunun kaynaklara adil erişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca Tebliğ, amatör balıkçılar arasında farkındalık oluşturulması ve sorumlu avcılık uygulamalarının teşvik edilmesi yoluyla uzun vadeli sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır.

Bu NPOA-IUU'ya ekli ayrıntılı ekte, Türkiye'de yürürlükte bulunan ilgili ulusal mevzuata ilişkin bütüncül bir genel değerlendirme sunulmaktadır. Söz konusu ekte ayrıca, IPOA-IUU'nun uygulanması bakımından gerekli veya faydalı olabilecek yeni hukuki düzenlemeler ya da mevzuat değişikliği önerilerine de yer verilmektedir. Özellikle Türk mevzuatında yapılabilecek olası değişiklikler veya ulusal kaynak tahsisleriyle ilgili olarak bu NPOA-IUU kapsamında sunulan tavsiyeler, yürürlükteki ulusal mevzuat ve yerleşik idari prosedürler çerçevesinde değerlendirilecektir.

1.6 Uluslararası Taahhütler

Türkiye, denizel canlı kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve korunmasına güçlü şekilde bağlı olup, ilgili uluslararası, bölgesel ve ikili girişimlere aktif olarak katılım sağlamaktadır. Türkiye'nin uluslararası alandaki yaklaşımı; sorumlu ve sürdürülebilir balıkçılık, şeffaflık ve iş birliği ilkeleri doğrultusunda şekillenmekte olup, ulusal mevzuat ve politika öncelikleriyle tam uyum içerisinde yürütülmektedir.

Türkiye, FAO'nun uzun yıllardır üyesi olarak, Sorumlu Balıkçılık Davranış Kuralları ile bunlara bağlı Uluslararası Eylem Planlarına, özellikle IPOA-IUU'ya tam bağlılık göstermektedir. Bu ilkeler; ulusal mevzuata, yönetim planları ve denetim uygulamalarına yansıtılarak Türkiye'nin balıkçılık yönetişiminin uluslararası en yüksek standartlarla uyumlu şekilde sürdürülmesi sağlanmaktadır.

Türkiye ayrıca, Ulusal Yetki Alanları Dışındaki Denizel Alanlarda Denizel Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımına İlişkin Anlaşma'ya (BBNJ Anlaşması) taraftır. Türkiye, ulusal yetki alanları dışındaki denizel biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini kabul etmekte ve BBNJ Anlaşması kapsamında hakkaniyetli fayda paylaşımı ile güçlü koruma tedbirlerinin sağlanmasına yönelik iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesini desteklemektedir.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) bünyesinde Türkiye, IUU balıkçılık, aşırı kapasite ve aşırı avcılığa katkı sağlayan zararlı desteklerin kaldırılmasını hedefleyen Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması'nı desteklediğini ifade etmiştir. Türkiye, sürdürülebilirliği teşvik eden ve gelişmekte olan kıyı devletlerinin çıkarlarını koruyan adil ve hakkaniyetli ticaret uygulamalarını savunmaktadır.

Bölgesel düzeyde Türkiye; Bölgesel Balıkçılık Yönetim Örgütleri (RFMO'lar) ile denizel canlı kaynakların korunması ve sürdürülebilir yönetimine ilişkin uzmanlaşmış bölgesel sözleşmeler dâhil olmak üzere çok sayıda önemli bölgesel ve hükümetler arası örgüt ile anlaşmanın aktif üyesidir.

Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığı Önlemeye, Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya Yönelik Liman Devleti Tedbirleri Anlaşması (PSMA)

Türkiye, FAO Liman Devleti Tedbirleri Anlaşması'nı 29 Nisan 2018 tarihinde onaylamış olup, yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş balıkçılığı önlemeye, caydırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik liman devleti kontrol tedbirlerini etkin şekilde uygulamaktadır.

Ulusal mevzuat kapsamında yabancı bayraklı gemilerin Türk karasularında ticari amaçlı balıkçılık faaliyetinde bulunmaları yasaktır. Bununla birlikte, mücbir sebep halleri veya liman devleti kontrol denetimleri kapsamında limana giriş talepleri değerlendirilebilmektedir.

PSMA kapsamındaki yükümlülükleri doğrultusunda Türkiye; Zonguldak Ereğli Balıkçı Limanı, İzmir Yalı Balıkçı Limanı ve Adana Balıkçı Limanı olmak üzere üç limanı yabancı bayraklı balıkçı gemilerinin girişine tahsis etmiş ve bu limanlar ilgili uluslararası sistemlere usulüne uygun şekilde bildirilmiştir. Söz konusu limanlara giriş yapmak isteyen yabancı bayraklı balıkçı gemileri, tahmini varış zamanlarından en az 72 saat önce ön bildirim yapmakla yükümlüdür.

Bu tedbirler, Türkiye'nin güçlü kurumsal kapasitesini ve IUU balıkçılıkla mücadele konusundaki kararlı yaklaşımını, etkin ve şeffaf bir liman Devleti kontrol rejimi aracılığıyla ortaya koymaktadır.

Atlantik Orkinoslarını Koruma Uluslararası Komisyonu (ICCAT)

Türkiye, 2003 yılından bu yana ICCAT'a taraftır. Türkiye, özellikle Atlantik mavi yüzgeçli orkinos ve kılıç balığı gibi yüksek göçmen özellik gösteren türlere yönelik ICCAT koruma ve yönetim tedbirlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasına aktif katkı sağlamaktadır. Türkiye; ICCAT kurallarına uyumun sağlanması ve söz konusu stokların yeniden yapılandırılması ile sürdürülebilir kullanımına katkı sunulması amacıyla elektronik av belgelendirme sistemleri dâhil güçlü izleme, kontrol ve gözetim sistemleri uygulamaktadır.

Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM)

Türkiye, 1954 yılından bu yana GFCM üyesidir. Türkiye, GFCM bünyesinde bilimsel değerlendirmeler, uyum incelemeleri ve bölgesel yönetim planlarının geliştirilmesine önemli ve proaktif katkılar sunmaktadır. Türkiye, GFCM tarafından kabul edilen tüm bağlayıcı tavsiye kararlarını uygulamakta olup, Komisyonun yıllık değerlendirmelerinde dört yıl üst üste "tam uyum" düzeyine ulaşmıştır. Bu durum, Türkiye'nin Akdeniz ve Karadeniz'de sürdürülebilir balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik ortak hedeflere ilişkin güçlü siyasi iradesini, operasyonel kapasitesini ve sürekli bağlılığını ortaya koymaktadır. Türkiye ayrıca kapasite geliştirme çalışmaları ile IUU balıkçılığın önlenmesi ve küçük ölçekli balıkçılığın desteklenmesine yönelik pilot projeler dâhil olmak üzere çeşitli GFCM girişimlerine ev sahipliği yapmakta ve aktif katılım sağlamaktadır.

Bu uluslararası taahhütler aracılığıyla Türkiye; sorumlu bir bayrak devleti, liman devleti ve kıyı devleti olarak hareket etme; uluslararası ortaklarla yakın iş birliği içerisinde IUU balıkçılığı önleme, caydırma ve ortadan kaldırma; ayrıca denizel canlı kaynakların uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlama konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır.

Uluslararası Balınacılık Komisyonu (IWC)

Türkiye, 1946 tarihli Uluslararası Balina Avcılığının Düzenlenmesine İlişkin Sözleşme'ye (ICRW) katılım sürecini tamamlamış ve 30 Aralık 2025 tarihi itibarıyla Uluslararası Balınacılık Komisyonu (IWC) çerçevesinde "Akit Hükümet" statüsü kazanarak Komisyon üyesi olmuştur.

Türkiye; balinalar ve diğer deniz memelilerine ilişkin bilimsel uzmanlığını, ulusal veri setlerini ve saha tecrübelerini Komisyon çalışmalarına aktarmayı, böylelikle uluslararası iş birliğine etkin ve yapıcı katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Karadeniz, Akdeniz ve Bitişik Atlantik Bölgesindeki Deniz Memelilerinin Korunmasına İlişkin Anlaşma (ACCOBAMS)

Türkiye, 2018 yılında ACCOBAMS'a taraf olmuştur. Bu kapsamda Türkiye; tesadüfi avcılık, deniz kirliliği ve sualtı gürültüsü gibi tehditlerin azaltılması dâhil olmak üzere, deniz memelileri ve yaşam alanlarının korunmasına yönelik bölgesel çalışmalara katkı sağlamaktadır. Türkiye, Anlaşmanın hedefleri doğrultusunda bilimsel iş birliğini, veri paylaşımını ve koruma tedbirlerinin uygulanmasını desteklemektedir.

2. TÜRKİYE'NİN NPOA-IUU'SUNA GENEL BAKIŞ

Bu Ulusal Eylem Planı'nın da ortaya koyduğu üzere Türkiye, IUU balıkçılıkla mücadele konusunda uluslararası toplumun öncü üyeleri arasında yer almakta olup bu konumunu sürdürmektedir. Türkiye, IPOA-IUU'nun hedeflerinin ilerletilmesine ve taraf olduğu RFMO'lar tarafından kabul edilen tedbirlerin uygulanmasına tam bağlılık göstermektedir.

3. TÜM DEVLETLERİN SORUMLULUKLARI

Türkiye, denizel canlı kaynakların korunması ve yönetimine ilişkin uluslararası kural ve standartlara genel olarak uyum sağlamaktadır.

Türkiye; GFCM ve ICCAT'a taraf olup, ayrıca IUU balıkçılıkla mücadele kapsamında FAO Sorumlu Balıkçılık Davranış Kuralları, FAO Uluslararası Eylem Planları ve açık denizlerde büyük ölçekli pelajik sürüklenme ağlarıyla avcılığa moratoryum getiren Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 46/215 sayılı Kararı dâhil olmak üzere bağlayıcı olmayan çeşitli uluslararası düzenlemelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına katkı sağlamıştır.

Türkiye, söz konusu uluslararası düzenlemelerin uygulanmasına yönelik proaktif yaklaşımını ve ortaya çıkan yeni sorunların çözümüne yönelik gerekli görülen yeni mekanizmaların geliştirilmesine katkılarını sürdürmeyi amaçlamaktadır.

3.1 Vatandaşlar Üzerindeki Kontrol

IPOA-IUU, tüm devletleri vatandaşlarının IUU balıkçılık faaliyetlerinde bulunmamasını veya bu faaliyetleri desteklememesini sağlayacak tedbirler almaya çağırılmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki durumlar örnek olarak gösterilmektedir:

- Bir vatandaşın başka bir devletin siciline kayıtlı bir balıkçı gemisinin sahibi veya kontrolünü elinde bulunduran kişi olması ve söz konusu geminin IUU balıkçılık faaliyetinde bulunması,
- Bir vatandaşın IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan yabancı bayraklı bir gemide kaptan veya mürettebat olarak görev yapması,
- Vatandaşların, IUU balıkçılıktan elde edildiğini bilerek balık veya balıkçılık ürünlerini kendi devletlerine ithal etmeleri.

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve ilgili ulusal mevzuat uyarınca yabancı uyruklu kişilerin Türk bayraklı balıkçı gemilerine sahip olmaları veya bu gemilerde mürettebat olarak çalışmaları yasaktır. Aynı şekilde yabancı uyruklu kişilerin Türk karasularında balıkçılık faaliyetinde

bulunmaları da yasaktır. Bununla birlikte bir Türk vatandaşı, başka bir devlet bayrağı taşıyan bir balıkçı gemisinin sahibi olabilir veya bu gemide mürettebat olarak görev yapabilir. Bu durumda söz konusu balıkçılık faaliyetleri yalnızca ilgili bayrak devletinin yetki alanındaki sularda veya bitişik uluslararası sularda gerçekleştirilebilmekte olup tamamen ilgili bayrak devletinin mevzuatına tabidir. Böyle bir geminin IUU balıkçılık faaliyetinde bulunduğu tespit edilmesi hâlinde birincil sorumluluk bayrak devletine aittir.

Bunun yanında, IUU balıkçılıktan elde edildiği bilinen balık ve balıkçılık ürünlerinin Türkiye'ye ithali yasaktır. Gümrük idareleri; Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (BSGM) ve ilgili diğer kurumlarla koordinasyon içerisinde, bu ürünlerin iç piyasaya girişini engellemek amacıyla liman devleti tedbirleri ve izlenebilirlik kontrollerini uygulamaktadır. Bu tedbirler, GFCM ve ICCAT ile yürütülen iş birliği ve uluslararası denetim ağları kapsamındaki bilgi paylaşımı yoluyla daha da güçlendirilmektedir.

3.2 Vatansız Gemiler

Türkiye bugüne kadar ulusal yetki alanları kapsamındaki deniz yetki sahalarında veya bunlara bitişik açık deniz alanlarında faaliyet gösteren vatansız balıkçı gemileriyle karşılaşmamıştır. Bununla birlikte, Türkiye'nin bu alanlarda balıkçılık faaliyeti yürüten vatansız bir gemi tespit etmesi durumunda, bu faaliyet; ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde kabul edilen koruma ve yönetim tedbirlerini zayıflatan ciddi bir ihlal olarak değerlendirilecektir. Böyle bir durumda Türkiye; ilgili geminin uygun IUU gemi listelerine alınması ve GFCM, ICCAT ile diğer yetkili kuruluşlar tarafından kabul edilen tedbirler doğrultusunda gerekli yaptırım prosedürlerinin uygulanması için girişimde bulunacak veya bu süreçleri destekleyecektir.

BSGM, gemi sahiplerinden gemi siciline kayıt öncesinde ayrıntılı bilgi sunmalarını talep etmektedir. Bu bilgiler arasında mülkiyet bilgileri, gemi özellikleri (avcılık yöntemi, gemi adı, boyu, gros tonajı), Uluslararası Radyo Çağrı İşareti (IRCS) ile gemide gerçekleştirilen yapısal veya operasyonel değişiklikler yer almaktadır.

Liman Devleti tedbirleri çerçevesinde Türkiye, limanlara giriş talebinde bulunan tüm yabancı balıkçı gemilerinden, yetkili makamlara yerel bir acente aracılığıyla genel olarak varıştan en az 48 saat önce ön bildirimde bulunmalarını istemektedir. Bu ön bildirim kapsamında balıkçılık izinleri, av verileri ve diğer ilgili belgelerin sunulması zorunludur. Yetkisiz gemiler, vatansız gemiler dâhil olmak üzere, limana kabul edilmemekte, alıkonulmakta veya ulusal mevzuat ve RFMO yükümlülükleri doğrultusunda ilave soruşturmalara tabi tutulmaktadır.

Bölgede faaliyet gösteren vatansız gemilere ilişkin istihbarat veya operasyonel bilgiler; komşu Devletler, RFMO'lar ve diğer ilgili denetim ağlarıyla paylaşılmaktadır. Bu bilgi paylaşımı, IUU balıkçılıkla mücadelede koordineli hareket edilmesini güçlendirmektedir.

4. YAPTIRIMLAR, TEŞVİKLER VE İZLEME

4.1 IUU Balıkçılıkla Mücadelede Risk Temelli Yaklaşım ve Hedefe Yönelik Tedbirler

Türkiye, Yasadışı, Kayıt dışı ve Düzenlenmemiş Balıkçılığı Önlemeye, Caydırmaya ve Ortadan Kaldırmaya Yönelik Ulusal Eylem Planı'nın (NPOA-IUU) etkinliğini artırmak amacıyla, IUU balıkçılık riskinin ve etkisinin daha yüksek olduğu değerlendirilen balıkçılık faaliyetleri, filo segmentleri ve tedarik zinciri bileşenlerine odaklanan risk temelli ve hedefe yönelik bir yaklaşım benimsemektedir.

Bu kapsamda özellikle yanlış bildirimler, yasal boy sınırının altındaki avlar, zamansal ve mekânsal yasaklara uyumsuzluk ile izlenebilirlik ve belgelendirme sistemlerindeki zafiyetlerden kaynaklanan risklere özel önem verilmektedir. Yönetim tedbirlerine tabi türler ve balıkçılık faaliyetleri ile yüksek risk taşıyan av araçları ve operasyonel uygulamalar, güçlendirilmiş denetim, kontrol ve gözetim faaliyetleri aracılığıyla sistematik olarak izlenmektedir.

Bu risk odaklı değerlendirme doğrultusunda Türkiye; av belgelendirme ve doğrulama prosedürlerinin geliştirilmesi, elektronik izleme ve raporlama sistemlerinin yaygınlaştırılması, liman devleti kontrollerinin güçlendirilmesi ve kurumlar arası koordinasyon mekanizmalarının iyileştirilmesi gibi hedefe yönelik tedbirlerin uygulanmasına öncelik vermektedir.

Bu yaklaşım, belirlenen riskler ile bunlara karşı geliştirilen yönetim tedbirleri arasında açık bir bağlantı kurulmasını sağlayarak, IUU balıkçılığı önlemeye, caydırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik tedbirlerin etkinliğini, şeffaflığını ve uygulanabilirliğini artırmaktadır.

4.2 Yaptırımlar

IPOA-IUU, yaptırımların IUU balıkçılığı etkin şekilde önleyecek, caydıracak ve ortadan kaldıracak ölçüde ağır olmasını ve ihlalde bulunanların bu faaliyetlerden fayda sağlamamasını öngörmektedir.

Türkiye, yetki alanı altındaki deniz yetki sahalarında IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan yabancı bayraklı gemilere yaptırım uygulamaktadır. Bu gemiler hakkında idari veya adli işlemler yürütülmekte; gerekli görülmesi hâlinde, uyumun ve hesap verebilirliğin sağlanması amacıyla ilgili uluslararası mekanizmalar aracılığıyla yaptırım süreçleri takip edilmektedir.

4.3 Ekonomik Teşvikler

IPOA-IUU, devletleri; iç hukukları çerçevesinde mümkün olan en geniş ölçüde, IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan şirketlere, gemilere veya kişilere ekonomik destek ya da sübvansiyon sağlamama teşvik etmektedir.

Türkiye, küçük ölçekli balıkçılığın desteklenmesini öncelikli alanlardan biri ve sürdürülebilir ,kapsayıcı balıkçılık yönetişiminin temel unsurlarından biri olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda küçük ölçekli balıkçı topluluklarının sosyo-ekonomik dayanıklılığını ve sürdürülebilirliğini güçlendirmeye yönelik destek programları uygulanmaktadır. Ayrıca kadınların sektöre katılımını teşvik etmek ve ekonomik güçlenmelerini desteklemek amacıyla kadın balıkçılara ilave %35 oranında mali teşvik sağlanmaktadır.

Türkiye ayrıca istilacı türlerin ekolojik etkilerini azaltmak amacıyla balon balığının avlanmasına yönelik destek programı başlatmıştır. Bu girişim hem denizel ekosistemlerde istilacı türlerin yoğunluğunu azaltmayı hem de kıyı balıkçılarına ek gelir kaynağı oluşturmayı amaçlamaktadır.

4.4 İzleme, Kontrol ve Gözetim (MCS)

İzleme, kontrol ve gözetim (MCS) tedbirleri IPOA-IUU'nun temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. IPOA-IUU; balıkçılık faaliyetlerinin kapsamlı şekilde izlenmesini, kontrol düzenlemelerinin geliştirilmesini, gemi ve mülkiyet kayıt sistemlerinin oluşturulmasını, gemi izleme sistemleri (VMS) ile gözlemci programlarının uygulanmasını, MCS personelinin eğitimini, etkin ve anlamlı denetim operasyonlarının yürütülmesini, sektör farkındalığının ve iş birliğinin teşvik edilmesini, yargı mercilerinin kapasitesinin güçlendirilmesini, MCS verilerinin toplanması, saklanması ve paylaşılmasına yönelik sistemlerin kurulmasını, gizlilik gerekliliklerinin dikkate alınmasını ve uygun hâllerde uluslararası kabul görmüş gemiye çıkma ve denetim prosedürlerinin uygulanmasını öngörmektedir.

4.5 MCS Operasyonlarının Gözden Geçirilmesi ve Güçlendirilmesi

Türkiye, balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla kapsamlı bir MCS araç seti kullanmaktadır. Bu tedbirler; denizde ve karada faaliyet gösteren çok sayıda denetim otoritesinin desteğiyle BSGM koordinasyonunda uygulanmaktadır.

MCS çerçevesi; modern teknolojileri, yaygın denetim ağlarını ve iş birliğine dayalı uygulama mekanizmalarını bir araya getirerek IUU balıkçılığı önlemeyi, caydırmayı ve ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

4.6 Gemi İzleme Sistemi (VMS) ve Elektronik Seyir Defteri

Türkiye'de Gemi İzleme Sistemi'nin (VMS) kullanımı 2003 yılında başlamıştır. Daha kapsamlı VMS sistemi ise 2016 yılında devreye alınmış ve 12 metre ve üzeri uzunluğa sahip tüm ticari balıkçı gemileri için VMS cihazı bulundurulması zorunlu hale getirilmiştir. VMS sistemi, gemi konum verilerini sürekli olarak Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne (BSGM) iletmekte; böylece gemi hareketlerinin izlenmesi, kısıtlı alanlardaki yasadışı faaliyetlerin tespit edilmesi, sezon yasakları, ile av aracı kısıtlamalarına uyumun doğrulanması mümkün olmaktadır. VMS yazılımı ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmektedir.

Ulusal Balıkçılık Bilgi Sistemi (SUBİS), balıkçılık verilerinin toplanması amacıyla 2008 yılında devreye alınmıştır. Aynı dönemde basılı seyir defteri uygulaması başlatılmış ve 12 metre ve üzeri balıkçı gemileri için zorunlu hale getirilmiştir. VMS'nin tamamlayıcı unsuru olarak, ilk kez 2016 yılında isteğe bağlı şekilde uygulamaya konulan elektronik seyir defteri sistemi, 2021 yılı itibarıyla 12 metre ve üzerindeki balıkçı gemileri için zorunlu hale getirilmiş ve basılı seyir defterinin yerini almıştır. Ayrıca taşıma belgeleri de elektronik ortama aktarılmıştır. Elektronik seyir defteri ve elektronik taşıma belgesi uygulamaları; av miktarı, avcılık çabası ve operasyonel verilerin gerçek zamanlı olarak SUBİS'e aktarılması ve raporlanmasını sağlayarak VMS sistemini tamamlamaktadır.

4.7 Denetim Ağı ve Ortak Operasyonlar

Türkiye'de balıkçılık denetimleri; Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı tarafından, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Deniz Polisi, Jandarma, Gümrük Müdürlükleri, Emniyet Teşkilatı ve belediye birimleriyle yakın iş birliği içerisinde koordine edilmektedir.

Denetim ve uygulama faaliyetleri; deniz ve iç sular, balıkçı gemileri, toptan satış halleri, çıkış noktaları, satış yerleri (toptan ve perakende), soğuk hava depoları ve nakil güzergâhları dâhil olmak üzere hem denizde hem karada yürütülmektedir.

Türkiye'nin denetim kapasitesi; özel denetim gemileri, liman birimleri, hava gözetim unsurları ve eğitilmiş denetim personelini bütünleşik şekilde kullanmakta olup, MCS operasyonlarının uyum sorunlarına etkin, hızlı ve geniş kapsamlı şekilde müdahale edebilmesini sağlamaktadır.

4.8 Ulusal MCS Altyapısı

Türkiye, kapasitesini daha da güçlendirmek amacıyla Marmara Denizi'nde, Yalova ilinde Marmara Su Ürünleri Kontrol ve Denetim Merkezi'ni kurmuştur.

Bu merkez; VMS verileri, elektronik seyir defteri bilgileri, devriye raporları ve hava gözetim görüntülerini entegre ederek operasyonel koordinasyon ile hızlı müdahale kapasitesini güçlendirmektedir.

4.9 Balıkçılık Kaynaklarına Erişim Rejimleri

IPOA-IUU, tüm Devletleri; balıkçı gemilerine yönelik yetkilendirme sistemleri dâhil olmak üzere, sulara ve kaynaklara erişim rejimleri oluşturmaya çağırılmaktadır. Günümüzde birçok balıkçılık yönetim yaklaşımı erişim kısıtlamalarını içermekte olup, çok sayıda balıkçılıkta aşırı kapasite nedeniyle kapasite azaltımına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda Türkiye, avcılık çabasını ve ulusal filo kapasitesini sınırlandırmak amacıyla önemli tedbirler almıştır. Ticari balıkçılık filosuna yeni gemi girişine izin verilmemekte ve yeni ruhsat düzenlenmemektedir. Filonun büyümesine yönelik bu moratoryum uygulaması, Türkiye'nin sürdürülebilir avcılık baskısının sağlanması ve denizel kaynakların korunmasına yönelik kararlılığını ortaya koymaktadır.

Bunun yanı sıra Türkiye, GFCM Tavsiye Kararı GFCM/46/2023/12 doğrultusunda önemli balıkçılık faaliyetlerine yönelik tür bazlı kapasite sınırlamaları ve yönetim tedbirleri uygulamaktadır. Bu kapsamda kalkan balığı (*Scophthalmus maximus*), Avrupa yılan balığı (*Anguilla anguilla*) ve derin su kırmızı karidesi (*Aristaeomorpha foliacea* ve *Aristeus antennatus*) için tür bazlı yönetim planları ve av limitleri uygulanmaktadır.

Türkiye, söz konusu balıkçılık faaliyetleri için güçlü izleme, kontrol ve kota temelli yönetim sistemleri tesis etmiştir. Kalkan balığında av miktarından bağımsız olarak Av Belgelendirme Sistemi (CDS) uygulanmakta; böylece izlenebilirlik ve koruma hedeflerine uyum sağlanmaktadır. Kırmızı karides avcılığında ise Türkiye, GFCM/44/2021/6 sayılı Tavsiye Kararı doğrultusunda zamansal ve mekânsal yasaklar, belirlenmiş çıkış noktaları ve av kısıtlamaları uygulamaktadır.

Akdeniz'de mavi yüzgeçli orkinos avcılığı ve yetiştiriciliği, ICCAT tarafından belirlenen kurallar ve tahsis edilen kota sistemi çerçevesinde yürütülmektedir. Mavi yüzgeçli orkinosun Türkiye açısından önemli bir ihracat ürünü olması nedeniyle; avcılık, ticaret ve yetiştiricilik faaliyetlerine ilişkin tüm işlemler ICCAT tarafından kabul edilen bağlayıcı düzenlemelere uygun şekilde gerçekleştirilmektedir.

Mavi yüzgeçli orkinosa ilave olarak, Akdeniz’de kılıç balığı ve beyaz ton balığı avcılığı da ICCAT düzenlemeleri çerçevesinde yürütülmektedir.

ICCAT’ ın elektronik Mavi Yüzgeçli Orkinos Belgelendirme Sistemi’ni (eBCD) uygulayan yetiştiricilik CPC’lerinden biri olan Türkiye, Türk çiftlik kafeslerindeki Elektronik Mavi Yüzgeçli Orkinos (E-BFT) büyütme faaliyetlerini Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS) aracılığıyla elektronik ortamda izlemektedir.

Türkiye, SUBİS ile ICCAT eBCD sistemini (etuna.iccat.int) eş zamanlı olarak kullanmaktadır. SUBİS ve eBCD sistemine kaydedilen bilgiler, ilk kafesleme işleminden itibaren yetiştiricilik tesislerinden elde edilmekte olup; bu elektronik sistem, kafesleme aşamasından hasat ve ihracat sürecine kadar yetiştiriciliğin tüm aşamalarının izlenebilmesini sağlamaktadır.

Yukarıda belirtilen hususlara ek olarak, 2024 yılında Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan Tarımsal Üretim Planlaması çalışmaları kapsamında hamsi dâhil çok sayıda tür planlama sistemine dâhil edilmiştir.

Bu çerçevede, balıkçılık açısından stratejik ekolojik ve ekonomik öneme sahip türlere yönelik av kotası sınırlamaları daha da güçlendirilmiştir.

4.10 Gemilerin ve Av Araçlarının Markalanması

Türkiye ticari balıkçılık sektöründe kullanılan tüm gemiler ve sabit av araçları, kolaylıkla tanımlanabilecek şekilde işaretlenmek zorundadır. İşaretleme yükümlülüğüne tabi av araçları arasında gırgır ağları ve diğer çevirme ağları, kıyı sürütme ağları, troller, taraklar, uzatma ağları, tuzaklar, paragatlar ve benzeri av araçları yer almaktadır.

Küçük ölçekli, orta ölçekli ve büyük ölçekli balıkçılık faaliyetlerinde kullanılan tüm ticari av araçları; seri numarası ve QR kod içeren markalarla donatılmak zorundadır. Bu markaların; ultraviyole ışınlarına dayanıklı, çevresel koşullardan etkilenmeyen ve avcılık faaliyetleri sırasında ortaya çıkan fiziksel koşullara dayanabilecek yüksek kaliteli malzemelerden üretilmesi gerekmektedir.

Söz konusu tedbirler, GFCM alanında av araçlarının tanımlanmasına yönelik uyumlaştırılmış standartlar oluşturarak izleme, kontrol ve gözetim (MCS) faaliyetlerini ve IUU balıkçılığın önlenmesini kolaylaştıran av araçlarının bölgesel işaretlenmesine ilişkin GFCM/42/2018/11 sayılı Tavsiye Kararı ile tam uyum içerisindedir.

Bunun yanında Türkiye, deniz kaplumbağalarının korunması amacıyla balıkçılık faaliyetlerinin etkilerinin azaltılmasına ilişkin GFCM/44/2021/14 sayılı Tavsiye Kararıyla uyumlu tedbirler uygulamakta; korunan türlerle etkileşimin azaltılması ve etkin izleme ile azaltım çalışmalarının desteklenmesi amacıyla av araçlarının markalanması ve tanımlanmasını sağlamaktadır.

4.11 Gözlemci Programları

Türkiye, RFMO çerçevelerinde, özellikle ICCAT'a taraf olmasından kaynaklanan yükümlülükleri doğrultusunda gözlemci programları uygulamaktadır.

ICCAT koruma ve yönetim tedbirleri doğrultusunda Türkiye, Atlantik mavi yüzgeçli orkinos (BFT) avcılık faaliyetlerine yönelik kapsamlı bir gözlemci programı yürütmektedir. Mavi yüzgeçli orkinos avcılığı yapma yetkisine sahip tüm gırgır gemilerinde bağımsız ve akredite gözlemci bulundurulması zorunludur. Ayrıca transfer ve kafesleme operasyonları sırasında belirlenmiş çiftlik ve kafeslerde de gözlemci bulunması gerekmektedir.

Gözlemciler; av, transfer ve kafesleme beyanlarının doğruluğunu teyit etmek, ICCAT asgari boy limitleri, sezon yasakları ve av aracı kısıtlamalarına uyumu izlemek ve tüm avcılık ile yetiştiricilik faaliyetlerinin tahsis edilen kotalar ve belirlenmiş prosedürler doğrultusunda yürütülmesini sağlamakla sorumludur. Gözlemci raporları hem ulusal otoritelere hem de ICCAT'a sunulmakta ve uyum değerlendirmelerinde kullanılmaktadır.

4.12 Eğitim

IPOA-IUU, tüm Devletleri MCS faaliyetlerinde görev alan tüm personele kapsamlı eğitim sağlanması konusunda teşvik etmektedir.

Türkiye'de Tarım ve Orman Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü; il ve ilçe müdürlüklerinde görev yapan su ürünleri denetim personeline yönelik yapılandırılmış ve sürekli eğitim programları yürütmektedir. Bu programlar, ulusal balıkçılık eğitim merkezi ile diğer belirlenmiş tesislerde gerçekleştirilmekte olup ülke genelinde bilgi düzeyi ve operasyonel kapasite bakımından standartlaşmayı sağlamaktadır.

Eğitim müfredatının temel amacı, denetim personelinin etkin balıkçılık gözetimi için gerekli uzmanlıkla donatılmasıdır. Müfredat kapsamında ulusal balıkçılık mevzuatı ve ilgili düzenlemeler; yıllık denetim programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi; ayrıca denetim personelinden beklenen mesleki etik kuralları ve davranış standartları yer almaktadır. Bunun yanında MCS sistemleri ve teknolojilerinin kullanımı, av araçlarının tanınması ve hukuka uygun şekilde uygulanması ile uluslararası kuruluş ve anlaşmaların görev alanları ve karar alma prosedürleri de eğitim programı kapsamında ele alınmaktadır.

Bu bütünlük yaklaşım, denetim personelinin hem Türkiye'nin ulusal hukuki çerçevesini hem de sürdürülebilir balıkçılık yönetimi kapsamındaki uluslararası yükümlülüklerini etkin şekilde uygulamaya hazır olmasını sağlamaktadır.

4.13 Sektörel Farkındalık ve İş Birliği

IPOA-IUU, tüm Devletleri; IUU balıkçılığı önlemeye, caydırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik MCS faaliyetlerinin gerekliliği konusunda balıkçılık sektörü içerisinde farkındalık oluşturulmasını teşvik etmeye ve sektörün bu faaliyetlere iş birliği içerisinde katılımını desteklemeye çağırılmaktadır. Ayrıca bu konulara ilişkin daha geniş kapsamlı kamuoyu bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesini tavsiye etmektedir.

Türkiye'de sektörle etkin iletişim kurulması ve yükümlülüklerin doğru şekilde anlaşılmasının sağlanması amacıyla çeşitli araçlar kullanılmaktadır.

Bakanlık bünyesinde; MCS uzmanları, il ve ilçe denetim personeli, araştırma enstitüleri, kooperatifler ve üretici örgütleri ile ilgili kamu kurumları ve üniversitelerden oluşan komiteler kurulmuştur. Bu komiteler; denetim faaliyetleri ile bunların balıkçılık yönetim planlarıyla entegrasyonuna ilişkin çalışmaları yürütmektedir. Balıkçılık sektörü ve kamu yararını temsil eden grupların paydaş olduğu uluslararası müzakerelerde, söz konusu grupların temsilcileri Türk heyetlerine dâhil edilmekte; böylece farklı çıkar gruplarının karar alma süreçlerine doğrudan katılımı sağlanmaktadır.

Türkiye ayrıca belirli balıkçılık faaliyetlerinde, balıkçılara kontrol yükümlülükleri hakkında doğrudan bilgilendirme çalışmaları yürütmektedir. İlgili paydaş gruplarını temsil eden danışma organları, genel olarak Türkiye'nin çeşitli RFMO'lara ve düzenleyici çerçevelere katılımını desteklemekte olup, bu gruplar IUU balıkçılığa ilişkin sorunların tespit edilmesi ve çözümünde aktif rol üstlenmektedir.

IPOA-IUU ile uyumlu şekilde Türkiye, balıkçılık sektöründe MCS faaliyetlerinin gerekliliğine ilişkin farkındalığın artırılmasına ve bu çalışmalara iş birliği içerisinde katılımın teşvik edilmesine büyük önem vermektedir. Kamuoyu farkındalığı da sürdürülebilir balıkçılık yönetimine ilişkin ortak anlayışın geliştirilmesinde temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında, Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından düzenlenen "Balıkçılık Bilgilendirme Toplantıları" da denizel canlı kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda sektör paydaşlarının bilinçlendirilmesine, mevzuata uyumun teşvik edilmesine ve ortak farkındalık oluşturulmasına önemli katkı sağlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda; fuarlara katılım, balıkçılık sektörü paydaşlarına yönelik hedefe odaklı eğitim programları ve kamuoyu bilgilendirme kampanyaları dâhil olmak üzere çeşitli iletişim ve katılım araçları kullanılmaktadır.

Balıkçılık mevzuatının hazırlanması sürecinde; kamu kurumları, üniversiteler, araştırma enstitüleri, kooperatifler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinden görüş alınmaktadır. Bu katkılar; Paydaş İstişare Toplantıları, Su Ürünleri Merkez Danışma Kurulu ve Bilimsel ve Teknik Balıkçılık Komitesi aracılığıyla değerlendirilmekte ve mevzuata yansıtılmaktadır. Bu katılımcı yaklaşım sayesinde, ticari ve amatör amaçlı balıkçılığa ilişkin Bakanlık Tebliği gibi düzenleyici güncellemelerde hem bilimsel tavsiyeler hem de sektörün pratik gerçeklikleri dikkate alınmaktadır.

4.14 Yargı Sistemleri

IPOA-IUU, tüm devletleri ulusal yargı sistemlerinde MCS ile ilgili konulara yönelik farkındalığın artırılması konusunda teşvik etmektedir. Bu çağrı doğrultusunda Türkiye, yargı makamlarıyla bilgi alışverişinin kolaylaştırılması konusunda aktif rol üstlenmektedir.

IUU balıkçılık faaliyetlerini içeren vakalarda; ilgili durumun niteliğine göre cezai yaptırımlar, idari para cezaları ve av ürünleri, av araçları veya gemilere devlet mülkiyetine geçirilmek suretiyle el konulması dâhil olmak üzere uygun yaptırımlar uygulanmaktadır. IUU faaliyetlere karışan balıkçılar veya diğer operatörler söz konusu yaptırımları yargı mercileri önünde dava konusu yapabilmekle birlikte, bu tür yargı süreçlerinde VMS verileri ve gemi takip kayıtları genellikle delil olarak kullanılmaktadır.

4.15 MCS Verilerinin Toplanması, Saklanması ve Paylaşılması

Balıkçılıkla İlgili Faaliyetlere Yönelik Uluslararası İzleme, Kontrol ve Gözetim Ağı (MCS Network), MCS alanında görev yapan uzmanlardan oluşan küresel bir ağıdır. Katılımcı ülkeler, bilgi ve tecrübelerin doğrudan paylaşımı konusunda iş birliği ve koordinasyon sağlamayı taahhüt etmektedir. İş birliği kapsamı, MCS ile ilgili geniş bir veri yelpazesini içermektedir.

MCS Network, ülkelerin uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmelerine ve ulusal MCS görevlerini etkin şekilde yürütmelerine destek olmak amacıyla oluşturulmuştur. Ağın Görev Tanımı; FAO Uyum Anlaşması doğrultusunda gemilere ilişkin veriler, lisans ve yetkilendirmeler, av ve çıkış verileri, iletişim bilgileri, hukuki ve düzenleyici belgeler ile diğer ilgili bilgileri kapsayan paylaşım alanlarını belirlemektedir.

Söz konusu bilgiler Ağın internet sitesi olan www.imcsnet.org üzerinden erişime sunulmaktadır. Mevcut üye ülkeler, daha geniş üyelik yapısının sağlayacağı faydalar doğrultusunda ağa yeni devletlerin katılımını teşvik etmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir.

4.16 Gemiye Çıkma ve Denetim Düzenlemeleri

IPOA-IUU, tüm devletleri ulusal hukuk ve uygun olduğu ölçüde uluslararası hukuk çerçevesinde kabul edilmiş gemiye çıkma ve denetim düzenlemelerinin etkin şekilde uygulanmasını sağlamaya çağırılmaktadır.

Türkiye, çok sayıda uluslararası balıkçılık kuruluşuna aktif olarak katılım sağlamakta ve hem uluslararası hem de ulusal hukuki çerçevelerle tam uyumlu MCS mekanizmaları ile düzenlemelerinin geliştirilmesini sürekli olarak desteklemektedir. Türkiye, belirli şartlar ve sınırlamalar çerçevesinde açık denizlerde faaliyet gösteren yabancı bayraklı gemilere yönelik gemiye çıkma ve denetim yapılmasına imkân tanıyan çeşitli uluslararası anlaşmalara taraftır.

Türkiye, ulusal mevzuatı ve taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde gemiye çıkma ve denetim uygulamalarını MCS faaliyetlerinin ayrılmaz bir unsuru olarak yürütmektedir. Türk karasularında ve yetki alanı altındaki diğer deniz yetki sahalarında gerçekleştirilen denetimler, başta Sahil Güvenlik Komutanlığı olmak üzere tüm yetkili kurumların koordinasyonu altında icra edilmektedir. Bu kapsamda Türkiye, GFCM ve ICCAT tarafından kabul edilen gemiye çıkma ve denetim düzenlemelerine tam uyum sağlamaktadır.

Türkiye, ICCAT Uluslararası Ortak Denetim Programı'na uzun yıllardır gönüllü katkısını sürdürmektedir. Bu çerçevede Sahil Güvenlik Komutanlığı; mavi yüzgeçli orkinos av sezonu süresince denetim botları, hava kontrol unsurları (helikopter/uçak) ve sahada görev yapacak denetim personelini görevlendirmektedir. Ayrıca, Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığının da aynı av sezonu kapsamında denetim gemileri ve denetim personeli görevlendirerek söz konusu denetim programına katılması öngörülmektedir.

Bunun yanında Türkiye, bölgesel ve ikili iş birliği mekanizmaları kapsamında liman devleti tedbirlerini gemiye çıkma ve denetim uygulamalarıyla entegre ederek IUU balıkçılıkla mücadele faaliyetlerinin etkinliğini artırmaktadır. Türkiye ayrıca bu mekanizmaların güçlendirilmesine yönelik kapasite geliştirme girişimlerine, eğitim programlarına, ortak tatbikatlara ve koordineli operasyonlara aktif katılım sağlamaktadır.

4.17 Kamuoyu Bilgilendirmesi

IPOA-IUU, devletleri; gizlilik gereklilikleriyle uyumlu olmak kaydıyla ve diğer devletlerle iş birliği içerisinde, IUU balıkçılık faaliyetleri ile bu faaliyetlerin ortadan kaldırılmasına yönelik alınan tedbirlere ilişkin tüm ilgili bilgileri geniş ölçüde erişilebilir kılmaya çağırılmaktadır.

Türkiye’de söz konusu bilgiler çeşitli yöntemlerle kamuoyuna duyurulmaktadır. Örneğin; IUU vakalarının sayısı, el konulan ürün, gemi ve av aracı miktarları, uygulanan idari para cezaları ve gerçekleştirilen denetim sayıları ilgili ulusal kurumların internet sitelerinde düzenli olarak yayımlanmaktadır. Ayrıca ulusal ve uluslararası basın kuruluşlarına yönelik basın açıklamaları yapılmaktadır.

4.18 Devletler Arası İş Birliği

IPOA-IUU, devletleri IUU balıkçılıkla mücadelede faaliyetlerini koordine etmeye, hem doğrudan hem de ilgili RFMO’lar aracılığıyla iş birliği yapmaya çağırılmaktadır.

Türkiye, IUU balıkçılıkla mücadelede uluslararası, bölgesel ve ikili iş birliğine büyük önem vermektedir. Özellikle GFCM ve ICCAT gibi RFMO’lardaki aktif üyeliği aracılığıyla bilgi paylaşımı, ortak faaliyetlere katılım ve ilgili paydaşlarla koordinasyon konularında etkin rol üstlenmektedir. Ayrıca uyumun güçlendirilmesi, koruma ve yönetim tedbirlerinin uyumlaştırılması ve kıyı Devletlerinin kapasitesinin geliştirilmesine yönelik bölgesel girişimlere katkı sağlamaktadır.

5. BAYRAK DEVLETİ SORUMLULUKLARI

Uluslararası hukuk uyarınca Türkiye, kendi bayrağını taşıyan gemilerin balıkçılık faaliyetleri üzerinde kontrol sağlamakla sorumludur. Bu kontrol çeşitli mekanizmalar aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Bunlar arasında:

- Balıkçı gemilerinin sicile kaydedilmesi,
- Balıkçı gemisi kayıt sisteminin tutulması,
- Balıkçılık faaliyetinde bulunulmasına yönelik yetkilendirme yapılması

yer almaktadır.

Aşağıdaki bölümlerde, Türk bayraklı balıkçı gemilerinin kontrolüne yönelik mevcut ve önerilen tedbirler açıklanmaktadır.

IPOA-IUU, her bayrak devletini; bir balıkçı gemisini siciline kaydetmeden ve kendi bayrağını taşıma hakkı tanımadan önce, söz konusu geminin IUU balıkçılık faaliyetlerinde bulunmasını önlemeye yönelik sorumluluklarını yerine getirebilecek durumda olmasını sağlamaya çağırılmaktadır.

Türk mevzuatı uyarınca, Türk vatandaşları veya şirketlerine ait 18 groston (GT) ve üzerindeki tüm balıkçı gemilerinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından belgelendirilmesi zorunludur. Bu gemilerin balıkçılık faaliyetlerinde veya su ürünleri ticaretinde kullanılabilmesi için boy ve tonajlarına bakılmaksızın Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen balıkçılık ruhsatını almaları gerekmektedir.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS), Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının gemi kayıt sistemiyle tam entegre şekilde çalışmaktadır.

Türk bayraklı gemilerin Türkiye'nin yetki alanındaki sularda veya açık denizlerde balıkçılık faaliyetinde bulunmalarına ilişkin yetkilendirme, Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye, avcılık baskısının azaltılması ve balık stoklarının korunmasına yönelik politikası doğrultusunda 2002 yılından bu yana yeni ticari balıkçılık ruhsatı düzenlenmemektedir. Bunun yerine mevcut ruhsatlar yalnızca başka bir gemiye devredilebilmekte olup, böylece filo kapasitesi üzerinde sıkı kontrol sağlanmaktadır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (gemi sicil işlemlerinden sorumlu kurum) ile Tarım ve Orman Bakanlığı (ruhsatlandırma ve balıkçılık yönetiminden sorumlu kurum) arasında yakın koordinasyon sürdürülmektedir. Bu koordinasyon sayesinde yalnızca tüm düzenleyici ve teknik gereklilikleri karşılayan gemilerin balıkçılık faaliyetinde bulunmasına izin verilmekte ve MCS faaliyetlerini desteklemek amacıyla güncel ve doğru bilgi akışı sağlanmaktadır.

IPOA-IUU ayrıca bayrak devletlerini, uluslararası koruma ve yönetim tedbirlerine uyumdan kaçınmak amacıyla gemilerin bayrak değiştirmesini caydırmaya çalışmaktadır. Gemilerin sık ve hızlı şekilde bayrak değiştirmesi anlamına gelen "flag hopping" uygulaması, söz konusu tedbirleri zayıflatan bir uygulama olarak yaygın şekilde kabul edilmektedir.

Türkiye'de bir geminin Türk bayrağı çekme hakkına sahip olabilmesi için Türk Ticaret Kanunu ve Gemi Sicil Yönetmeliği kapsamında Milli Gemi Siciline kayıtlı olması gerekmektedir. Yabancı bayraklı bir geminin Türk bayrağına geçirilmesi durumunda, ilgili geminin tüm denetim gerekliliklerini ve teknik uyum standartlarını karşılaması zorunludur. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılmış bir balıkçı gemisinin başka bir devlet bayrağına geçmesi halinde ise ruhsatı otomatik olarak geçersiz hale gelmektedir; zira ruhsatlar yalnızca Türk bayrağı taşıyan gemiler için geçerlidir.

5.1 Balıkçı Gemileri Sicili

IPOA-IUU, her bayrak devletini kendi bayrağını taşıma hakkına sahip balıkçı gemilerine ilişkin resmi bir kayıt sistemi tutmaya çalışmaktadır. Bu yükümlülük, hem açık denizlerde hem de ulusal sularda balıkçılık yapma yetkisine sahip gemileri kapsamaktadır.

IPOA-IUU doğrultusunda Türkiye, ulusal düzeyde kayıt altına alınmış tüm balıkçı gemilerine ilişkin kapsamlı bir kayıt sistemi tutmaktadır. Ulusal veri tabanı; gemi mülkiyetine ilişkin bilgilerin yanı sıra ipotek ve rehin gibi takyidat bilgilerini de içermekte olup, filo yönetiminde şeffaflık ve izlenebilirlik sağlamaktadır.

5.2 Balıkçılık Faaliyetinde Bulunma Yetkilendirmesi

IPOA-IUU, bayrak devletlerini gerekli yetkilendirmelere sahip olmayan gemilerin balıkçılık faaliyetinde bulunmasına izin vermemeye çalışmaktadır. Başta 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve ilgili düzenlemeler olmak üzere Türk balıkçılık mevzuatı, Türk gemilerinin Türkiye'nin yetki alanındaki sularda izinsiz balıkçılık faaliyetinde bulunmasını yasaklamakta ve bu tür faaliyetlere yönelik yaptırımların hukuki dayanağını oluşturmaktadır. Türk Karasuları Kanunu

uyarınca yabancı balıkçı gemileri ile yabancı uyruklu kişilerin Türkiye'nin karasularında ve iç sularında balıkçılık faaliyetinde bulunmaları kesin olarak yasaktır.

Türkiye'de ticari balıkçılık faaliyetinde bulunan tüm gerçek ve tüzel kişilerin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen ruhsat veya izin belgesine sahip olması zorunludur. Ticari balıkçılık veya su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetlerinde kullanılan gemi ve diğer deniz araçlarının da Bakanlık tarafından düzenlenmiş geçerli ruhsat veya izin belgesine sahip olması gerekmektedir. Yetkilendirme zorunluluğu bulunan balıkçılık faaliyetlerinde, Türk bayraklı gemilerin ruhsat veya izin belgelerini her zaman gemide bulundurmaları ve yetkili makamların talebi üzerine ibraz etmeleri zorunludur.

Yabancı uyruklu kişilerin balıkçılık yapmak veya ilgili faaliyetlerde bulunmak amacıyla Türkiye'nin karasularına veya iç sularına girmelerine izin verilmemektedir. Türkiye, açık denizlerde faaliyet gösteren tüm Türk bayraklı gemilerin geçerli balıkçılık yetkilendirmesine sahip olmasını zorunlu kılmakta olup, bu yetkilendirme; Türkiye tarafından tanınan uluslararası koruma ve yönetim tedbirleri ile ilgili ulusal düzenlemelere tam uyum şartına bağlıdır.

IPOA-IUU ayrıca bayrak devletlerinin, balıkçı gemileri ile taşıyıcı ve destek gemilerinin IUU balıkçılık faaliyetlerinde bulunmamasını veya bu faaliyetleri desteklememesini sağlamasını öngörmektedir. Bu kapsamda denizde gerçekleştirilen aktarma faaliyetlerinin bayrak devletinin ön iznine tabi olması ve bu faaliyetlere ilişkin bilgilerin zamanında raporlanması gerekmektedir. Türk mevzuatı; hem Türk hem yabancı gemilere yönelik aktarma faaliyetlerini düzenlemekte olup ön izin alınmasını, aktarma işlemlerinin belirlenmiş alanlarda gerçekleştirilmesini ve raporlama yükümlülüklerine uyulmasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye, taraf olduğu RFMO'ların aktarma kurallarını uygulamaktadır. Özellikle aktarmaya ilişkin GFCM/45/2022/14 sayılı Tavsiye Kararı ulusal mevzuata aktarılmıştır. Bu doğrultuda aktarma faaliyetleri yalnızca koruma tedbirlerine tam uyum içerisinde, sıkı kontrol altında ve su ürünlerinin tam izlenebilirliği sağlanacak şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

6. KIYI DEVLETİ TEDBİRLERİ

IPOA-IUU, kıyı devletlerini ulusal yetki alanları altındaki sularda IUU balıkçılığı önlemeye, caydırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik etkili tedbirler almaya çağırılmaktadır.

Karadeniz, Marmara Denizi, Ege Denizi ve Akdeniz'de zengin ve çeşitli denizel ekosistemlere sahip bir kıyı devleti olan Türkiye, balıkçılık kaynaklarının korunmasına yönelik kapsamlı hukuki, idari ve operasyonel tedbirler uygulamaktadır.

Bu tedbirler arasında; güçlü bir ruhsatlandırma ve yetkilendirme sistemi, izinsiz balıkçılığın kesin olarak yasaklanması, denizde ve karada yürütülen izleme, kontrol ve gözetim (MCS) faaliyetleri ile mevzuata aykırılık durumlarında yaptırım uygulanması yer almaktadır. Türkiye ayrıca denizel canlı kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla sezon yasakları, asgari avlanabilir boy sınırlamaları, av aracı kısıtlamaları ve belirlenmiş koruma alanlarını etkin şekilde uygulamaktadır.

Türkiye, söz konusu tedbirler ve ilgili ulusal kurumlar ile bölgesel balıkçılık yönetim örgütleriyle yakın iş birliği aracılığıyla, uluslararası hukuk kapsamındaki kıyı devleti sorumluluklarını yerine getirme konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır.

6.1 Komşu Kıyı Devletleri ile İş Birliği

Türkiye, paylaşılan ve göçmen balık stoklarının sürdürülebilir yönetimi ve korunması amacıyla komşu kıyı devletleriyle yapıcı ve sonuç odaklı iş birliğine büyük önem vermektedir. Karadeniz, Ege Denizi ve Doğu Akdeniz'e kıyısı bulunan bir ülke olarak Türkiye, IUU balıkçılığın etkin şekilde önlenmesi, caydırılması ve ortadan kaldırılmasının ulusal yetki alanlarının ötesine geçen koordineli faaliyetleri gerekli kıldığı bilincindedir.

Bu kapsamda Türkiye; özellikle bilimsel verilerin paylaşılması, koruma tedbirlerinin uyumlaştırılması ve GFCM ile ICCAT himayesinde yürütülen bölgesel girişimlere katılım alanlarında komşu devletlerle diyalog, bilgi paylaşımı ve ortak faaliyetler yürütmektedir.

Komşu ülkelerle balıkçılık denetimine ilişkin resmi ikili anlaşmalar sınırlı olmakla birlikte Türkiye; ortak toplantılar, eğitim programları ve teknik istişareler dâhil olmak üzere bölgesel platformlar aracılığıyla uyum ve denetim yaklaşımlarının uyumlaştırılmasını amaçlayan iş birliği düzenlemelerini aktif şekilde desteklemektedir. Bu iş birliği anlayışı, karşılıklı güvenin güçlendirilmesine ve çevre denizlerde uygulanan koruma ve yönetim rejimlerinin etkinliğinin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

7. LİMAN DEVLETİ TEDBİRLERİ

IPOA-IUU, devletleri IUU balıkçılığı önleme, caydırma ve ortadan kaldırma amacıyla limanlarına erişimi etkin şekilde düzenlemeye çağırılmaktadır.

Türkiye'de yabancı gemilerin Türk karasularında balıkçılık faaliyetinde bulunmaları yasaktır. Bununla birlikte yabancı bayraklı gemilerin, sıkı düzenleyici şartlar altında, belirlenmiş Türk limanlarında su ürünlerini karaya çıkarmalarına veya aktarma faaliyetinde bulunmalarına izin verilebilmektedir. Bu şartlar arasında ön izin alınması, belgelerin doğrulanması ve gerekli hâllerde ulusal mevzuat ile uluslararası liman devleti tedbirleri doğrultusunda fiziki denetim yapılması yer almaktadır.

Türk limanlarına giriş talebinde bulunan gemiler; ön bildirim yapmak, geçerli balıkçılık yetkilendirme belgelerinin örneklerini sunmak ve av kayıtları dâhil olmak üzere avcılık seferine ilişkin bilgileri paylaşmak zorundadır. Bu bilgiler, ilgili geminin IUU balıkçılık faaliyetinde bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Bu doğrulama sürecinde VMS kayıtları ve seyir defterleri temel unsurlar arasında yer almakta; balıkçılık faaliyetlerinin yeri, zamanı ve niteliğinin doğrulanmasına imkân sağlamaktadır.

Türk limanına girişine izin verilen bir geminin IUU balıkçılık faaliyetinde bulunduğuna ilişkin açık delil bulunması halinde, söz konusu geminin ürünlerini karaya çıkarmasına veya aktarma yapmasına izin verilmemektedir. Bu durumlarda konu bayrak devletine ve uygun olduğu hâllerde ilgili RFMO'ya bildirilmektedir. Benzer şekilde, Türk limanında denetlenen yabancı bir geminin Türkiye'nin yetki alanı dışında IUU balıkçılık faaliyetinde bulunduğuna dair makul şüphe bulunması durumunda da konu bayrak devletine ve uygun olduğu hâllerde ilgili RFMO'ya bildirilmektedir. Bu gibi durumlarda, bayrak devletinin rızası veya talebi doğrultusunda ilave tedbirler uygulanabilmektedir.

Türkiye ayrıca, GFCM/40/2016/1 sayılı Tavsiye Kararı doğrultusunda GFCM bölgesinde IUU balıkçılıkla mücadeleyle yönelik bölgesel liman devleti tedbirleri sistemini uygulamaktadır. Bu çerçevede Türkiye tarafından belirlenen limanlar GFCM Sekretaryasına bildirilmektedir; ön

bildirim ve yetkilendirme prosedürleri tüm yabancı balıkçı gemilerine uygulanmakta ve denetim raporları mutabık kalınan prosedürler doğrultusunda GFCM'ye iletilmektedir. Bu yaklaşımşeffaflığı teşvik etmekte, bölgesel koordinasyonu güçlendirmekte ve IUU balıkçılığın ortadan kaldırılmasına yönelik ortak çabaları desteklemektedir.

7.1 Liman Devletleri Arasında Koordinasyon

IPOA-IUU, liman devletlerini IUU balıkçılıkla mücadeleye yönelik faaliyetlerinde koordinasyonu güçlendirmeye teşvik etmektedir. Bu hedef doğrultusunda Türkiye, liman devleti tedbirlerinin etkin şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla diğer liman devletleri, ilgili ulusal otoriteler ve RFMO'larla iş birliği ve bilgi paylaşımını teşvik etmektedir.

Türkiye, mümkün olan ölçüde ve gizlilik yükümlülüklerine tam riayet ederek; denetim raporları, gemi hareket verileri, yetkilendirme kayıtları ve uyum geçmişine ilişkin bilgilerin paylaşımını kolaylaştıran bilgi paylaşım mekanizmalarına katılım sağlamaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Gümrük İdaresi arasındaki koordinasyon sayesinde liman denetimleri, ruhsat kontrolleri ve yaptırım uygulamaları uyumlu ve birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmektedir.

Türkiye, Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu (GFCM) gibi bölgesel platformlardaki aktif katılımı aracılığıyla prosedürlerin uyumlaştırılmasına, risk değerlendirmelerinin geliştirilmesine ve IUU balıkçılığa karşı ortak faaliyetlerin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Özellikle Türkiye, GFCM bölgesinde yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş (IUU) balıkçılıkla mücadeleye yönelik bölgesel liman devleti tedbirleri sistemini oluşturan GFCM/40/2016/1 sayılı Tavsiye Kararı hükümlerini uygulamaktadır. Söz konusu düzenleme; GFCM alanında liman denetimleri, ön bildirim ve bilgi paylaşımına ilişkin koordineli bir çerçeve oluşturmaktadır.

Bu tedbirler ulusal hukuki çerçeveye entegre edilmiş olup, bölgesel yükümlülüklerle uyumun sağlanmasına ve Türkiye'nin liman devleti kontrol sisteminin güçlendirilmesine katkı sunmaktadır.

8. ULUSLARARASI DÜZEYDE KABUL EDİLMİŞ KURALLARA DAYALI PİYASA TEDBİRLERİ

IPOA-IUU, IUU balıkçılıktan elde edilen ürünlerin pazara erişiminin engellenmesinin IUU faaliyetlerle mücadelede etkili bir araç olabileceğini kabul etmekte; ancak bu tür tedbirlerin özellikle Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kuralları olmak üzere uluslararası ticaret kurallarına uygun şekilde ve uluslararası mutabakata dayanılarak uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Türkiye, ticareti kısıtlayıcı tedbirleri istisnai araçlar olarak değerlendirmekte olup, gerekli durumlarda tek taraflı uygulamalar yerine çok taraflı olarak geliştirilen ve uygulanan tedbirleri tercih etmektedir.

Türkiye'ye göre IUU balıkçılıkla mücadelede en etkili ticaret tedbirleri; koruma hedeflerinin temel ilke olarak açık şekilde belirlendiği çok taraflı yapılar altında kabul edilen ve uygulanan tedbirlerdir. Türkiye, taraf olduğu çeşitli RFMO'lar bünyesinde ithalat yasakları, karaya

çıkarma kısıtlamaları ile av belgelendirme ve ticaret izleme sistemleri dâhil olmak üzere bu tür tedbirlerin geliştirilmesinde aktif rol üstlenmiştir.

Aşağıda daha ayrıntılı şekilde ele alındığı üzere Türkiye, IUU balıkçılıkla mücadelede bu tür tedbirlerin daha geniş ölçekte uygulanabilmesi amacıyla RFMO'ların rolünün güçlendirilmesini savunmaktadır.

8.1 RFMO'lar Aracılığıyla Av Belgelendirme ve Sertifikasyon Sistemleri

Türkiye, bu amaç doğrultusunda RFMO'lar tarafından kabul edilen çok sayıda tedbiri tam olarak uygulamaktadır. Örneğin kota uygulamasına tabi olmayan ve gerekli belgelerle desteklenmeyen belirli ton balığı ve ton balığı benzeri türlerin ülkeye ithaline izin vermemektedir. Ayrıca, ICCAT ve GFCM tarafından zorunlu tutulan belgelerin belirli balık ve balıkçılık ürünlerinin ithalatı sırasında ibraz edilmesini şart koşmaktadır.

IPOA-IUU, devletleri; DTÖ kurallarıyla uyumlu şekilde, belirli balık stoklarını veya türleri hedef alan IUU balıkçılığı önlemek, caydırmak ve ortadan kaldırmak amacıyla gerekli olabilecek uygun çok taraflı ticaret tedbirlerini kabul etmeye çağırılmaktadır. Bu tedbirler arasında belgelendirme sistemleri ve sertifikasyon gereklilikleri de yer alabilmektedir. Türkiye, taraf olduğu RFMO'lar bünyesinde av belgelendirme ve sertifikasyon sistemlerinin kullanımının teşvik edilmesinde öncü ülkeler arasında yer almaktadır.

Bu kapsamda Karadeniz'de (coğrafi alt alan 29) kalkan balığına yönelik avların tam izlenebilirliğinin sağlanması, kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi ve tedarik zinciri boyunca IUU balıkçılığın önlenmesi amacıyla oluşturulan GFCM/46/2023/20 sayılı Kalkan Av Belgelendirme Sistemi Tavsiye Kararını uygulamaktadır.

Türkiye bu hedefi aktif şekilde desteklemekte ve FAO, ilgili RFMO'lar ile diğer devletlerle iş birliği yürütmektedir. Türkiye, her RFMO'nun ihtiyaç ve gerekliliklerine göre uyarlanmış uyumlaştırılmış elektronik av sertifikasyonu ve belgelendirme sistemlerinin uygulanmasını bu hedefe ulaşmanın en etkili yöntemi olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda av sertifikasyon prosedürleri titizlikle uygulanmakta ve yetkili tüm il ve ilçe müdürlüklerine ilişkin kapsamlı liste güncel olarak muhafaza edilmektedir. Her sertifika, SUBİS üzerinden kendine özgü belge numarası ve entegre QR kod ile düzenlenmekte; böylece belgenin geçerliliği elektronik ortamda anlık olarak doğrulanabilmektedir. İmzalı ve mühürlü sertifika nüshaları su ürünlerine eşlik etmekte olup, belge üzerinde ayrıca doğrulama bağlantısı da yer almaktadır. İhracat işlemleri sırasında av belgelerine ilişkin herhangi bir sorun ortaya çıkması halinde, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü sorunun çözümü amacıyla gecikmeksizin müdahalede bulunmaktadır.

8.2 Balık ve Balıkçılık Ürünlerine Yönelik Sertifikasyon Programı

Türkiye, IUU balıkçılıkla daha geniş ölçekte mücadele edebilmek amacıyla sektör üzerinde aşırı yük oluşturmamayı esas alan sertifikasyon gereklilikleri geliştirmiştir. Bu sistem kapsamında balık veya balıkçılık ürünlerine ilişkin tüm ithalat işlemleri, bayrak devletinin söz konusu ürünlerin:

- kendi balıkçılık yönetim sistemi ve kurallarına uygun şekilde avlandığını,
- bir RFMO veya diğer bölgesel kuruluş tarafından yönetilen bir alandan elde edildiğini veya,

- uluslararası standartlara uygun şekilde açık denizlerde avlandığını

sertifikalandırması ve gerekli tüm destekleyici belgelerin (av sertifikaları ve veteriner sağlık sertifikaları gibi) sunulması halinde yasal kabul edilmektedir. Mevcut düzenleyici çerçeveler dışında elde edilen ürünlerin ise yasal olarak sertifikalandırılmaması ve uygun yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

IPOA-IUU, devletleri balık ve balıkçılık ürünlerinin izlenebilirliğini sağlamak amacıyla piyasalarının şeffaflığını artırmaya çağırılmaktadır. Türk mevzuatı uyarınca, avcılık veya yetiştiricilik yoluyla elde edilen tüm su ürünleri (canlı veya işlenmiş ürünler dâhil) için; ilk satış noktası, su ürünleri deposu, balık hali, soğuk hava deposu, işleme tesisi veya başka bir yetiştiricilik tesisine taşınmaları sırasında menşe belgesi/nakil belgesi düzenlenmesi zorunludur. İhracata yönelik işleme tesislerine giren ürünler için ayrıca av sertifikaları ve veteriner sağlık sertifikaları da düzenlenmektedir.

8.3 Hasat Sonrası Uygulamalar: Hukuki Yaptırımlar, Eğitim ve Farkındalık

IPOA-IUU, devletleri; ithalatçıların, aktarma faaliyetinde bulunanların, alıcıların, tüketicilerin, ekipman tedarikçilerinin, bankaların, sigorta kuruluşlarının, diğer hizmet sağlayıcıların ve genel kamuoyunun IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan gemilerle ticaret yapmanın olumsuz sonuçları konusunda bilgilendirilmesini sağlamaya ve bu tür ticaretin caydırılmasına yönelik tedbirleri değerlendirmeye çağırılmaktadır. Ulusal hukuk çerçevesinde mümkün olduğu ölçüde, bu tedbirler söz konusu ticaretin suç olarak değerlendirilmesini veya IUU balıkçılıktan elde edilen balık ve balıkçılık ürünlerinin ticaretinin yasaklanmasını içerebilmektedir.

Benzer şekilde IPOA-IUU, devletlerin balıkçıların; IUU balıkçılık faaliyetinde bulunan gemilerle bağlantılı olduğu bilinen ithalatçılar, aktarma operatörleri, alıcılar, tüketiciler, ekipman tedarikçileri, bankalar, sigorta kuruluşları ve diğer hizmet sağlayıcılarla iş ilişkisi kurmanın olumsuz sonuçları konusunda bilinçlendirilmesini sağlamasını öngörmektedir.

8.4 Ticaret Verilerinin Toplanması ve Sertifikasyon Sistemlerinin Standardizasyonu

IPOA-IUU, Dünya Gümrük Örgütü (WCO) tarafından geliştirilen Uyumlaştırılmış Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi'nin (HS) balık ve balıkçılık ürünleri bakımından kullanılmasını teşvik etmektedir. Türkiye'de kullanılan sistem, Avrupa Birliği Kombine Nomanklatürü (CN) ile tam uyumlu olan Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) kodlarına dayanmaktadır. Her ürün türü; türüne, işlenme derecesine, muhafaza yöntemine ve sunum şekline göre farklı kodlar altında sınıflandırılmaktadır.

Türkiye'de bu kodlama sistemi; Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Gümrük İdaresi tarafından ortak şekilde kullanılmaktadır. Sistem, ürün izlenebilirliğini desteklemekte ve hem ulusal kontrol mekanizmalarının hem de uluslararası raporlama yükümlülüklerinin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. GTİP kodları ayrıca ihracat belgelerinin CITES, ICCAT ve GFCM çerçevesinde geliştirilen sertifikasyon ve kontrol sistemleriyle karşılaştırmalı olarak doğrulanmasında kullanılmakta; böylece izleme ve doğrulama mekanizmalarının etkinliği ile şeffaflığı güçlendirilmektedir.

FAO'nun Avcılık Balıkçılığının Durumu ve Eğilimlerine İlişkin Bilgi Kalitesinin Geliştirilmesine Yönelik Stratejisi kapsamında Türkiye'nin yaklaşımı; mevcut sınıflandırmalar içerisinde yeterince yer almayan ürünler ve balıkçılık faaliyetlerini kapsayacak şekilde gümrük

kodlarının genişletilmesi ve böylece köpekbalıkları ile mercan resifi türleri gibi balıkçılıklara ilişkin FAO raporlamasının kapsamının artırılması yönündedir. Bu kapsamda ilgili GFCM kararları arasında, GFCM uygulama alanında köpekbalıkları ve vatozların korunmasına yönelik balıkçılık yönetim tedbirlerini düzenleyen ve GFCM/42/2018/2 sayılı Tavsiye Kararı ile değiştirilen GFCM/36/2012/3 sayılı Tavsiye Kararı yer almaktadır.

8.5 Nesli Tehlike Altındaki Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)

CITES, IUU balıkçılıkla mücadelede kullanılacak uluslararası araçlardan biridir. Türkiye; FAO ile CITES arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesini, CITES hükümlerinin ticari olarak değerlendirilen balıkçılık faaliyetlerine uygulanabilirliğinin artırılmasını ve iki kuruluş arasındaki iş birliğini resmîleştirerek bir Mutabakat Muhtırası'nın (MoU) kısa sürede geliştirilmesini desteklemektedir.

CITES Ek-II listesinde yer alan türlerin uluslararası ticaretine yalnızca belirli şartlar altında izin verilmektedir. Türkiye, CITES Sekretaryası tarafından kabul edilen listeler doğrultusunda, Ek-II kapsamındaki türler (örneğin kırmızı mercan – *Corallium rubrum*) için CITES ihracat izinleri düzenlemektedir.

CITES izin prosedürleri, elektronik ortamda CITES e-izin sistemi üzerinden yürütülmekte olup, ihracat belgeleri gümrük işlemleri sırasında ibraz edilmektedir.

Türkiye, CITES yükümlülükleri doğrultusunda, geçerli bir CITES sertifikası bulunmaksızın Akdeniz kökenli kırmızı mercan (*Corallium rubrum*) gibi türlerin ticaretine izin vermemektedir.

8.6 Sübvansiyonlar ve IUU Balıkçılık

Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi Johannesburg Uygulama Planı, balıkçılık sektörüne sağlanan sübvansiyonlar ile IUU balıkçılık arasında açık bir ilişki kurmakta ve devletleri, DTÖ bünyesinde yürütülmekte olan süreç aracılığıyla bu tür sübvansiyonları ortadan kaldırmaya çağırılmaktadır. DTÖ, OECD ve FAO dâhil olmak üzere çeşitli kuruluşlar sübvansiyonlar konusunu ele almakta olup, Türkiye balıkçılık sektöründeki zararlı sübvansiyonların azaltılması amacıyla bu süreçlere aktif katılım sağlamaktadır.

Türkiye, DTÖ üyesi olarak 2022 yılında kabul edilen Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması'nı onaylamış ve Anlaşmaya taraf olmuştur. IUU balıkçılığa katkı sağlayan sübvansiyonların kaldırılmasını da içeren bu Anlaşma, sürdürülebilir balıkçılığın teşvik edilmesi açısından önemli bir dönüm noktası niteliğindedir.

Türkiye, Anlaşma kapsamındaki taahhütleri doğrultusunda ulusal mevzuatını gözden geçirmekte ve balıkçılık sübvansiyonlarının kaynakların korunması ile uluslararası yükümlülüklerle uyumlu şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli adımları atmaktadır. Bu çerçevede zararlı sübvansiyonların tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması, Türkiye'nin sürdürülebilir balıkçılığa geçişe yönelik daha geniş hedefleriyle uyumlu şekilde yürütülmektedir.

9. IPOA-IUU'NUN RFMO'LAR ARACILIĞIYLA UYGULANMASI

IPOA-IUU, devletleri IUU balıkçılıkla ilgili bağlayıcı RFMO politika ve tedbirlerine uyumun sağlanması ve bunların etkin şekilde uygulanması konusunda gerekli önlemleri almaya çağırılmaktadır. Ayrıca, henüz mevcut olmayan bölgelerde bu tür örgütlerin kurulması amacıyla devletler arasında iş birliğini teşvik etmektedir.

Türkiye, iki RFMO'nun (ICCAT ve GFCM) üyesi olup, yetki alanı altındaki kişi ve gemilerin bu örgütler tarafından kabul edilen tedbirlere uyum sağlaması amacıyla aktif şekilde çalışmaktadır. Türkiye, önümüzdeki dönemde de taraf olduğu RFMO'lar bünyesinde IUU balıkçılıkla daha etkin mücadele edilmesini sağlamak amacıyla ilave girişimleri desteklemeyi sürdürecektir.

Türkiye ayrıca, GFCM tarafından kabul edilen ve IUU balıkçılıkla mücadeleye yönelik iki yol haritasını aktif şekilde uygulamaktadır:

- Hırvatistan'da Mayıs 2013 tarihinde gerçekleştirilen otuz yedinci oturumda kabul edilen ilk Yol Haritası Karadeniz'e ilişkindir. Söz konusu Yol Haritası; bölgesel iş birliğinin güçlendirilmesi, veri toplama ve paylaşımının geliştirilmesi ile Karadeniz balıkçılığına özgü kontrol ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Türkiye bu kapsamda VMS kapsama alanını genişletmiş, denetim devriyelerini artırmış ve ulusal kontrol tedbirlerini Yol Haritasında yer alan GFCM tavsiyeleriyle uyumlu hale getirmiştir.
- FAO Genel Merkezi'nde Mayıs 2014 tarihinde gerçekleştirilen otuz sekizinci oturumda kabul edilen ikinci Yol Haritası ise Akdeniz'e ilişkindir. Bu Yol Haritası; liman devleti tedbirlerinin uyumlaştırılmasını, su ürünlerinin izlenebilirliğinin güçlendirilmesini ve denetim faaliyetlerinin koordinasyonunu amaçlamaktadır. Türkiye, bu unsurların ulusal sisteme entegre edilmesi amacıyla somut adımlar atmıştır. Bu kapsamda yetkilendirilmiş limanlarını belirleyerek GFCM Sekreteryasına bildirmiş; tüm yabancı gemilere ön bildirim ve denetim prosedürleri uygulamış ve denetim sonuçlarını mutabık kalınan prosedürler doğrultusunda GFCM Sekreteryasına iletmiştir.

Bunun yanında Türkiye, GFCM uygulama alanında izleme, kontrol ve gözetim (MCS) faaliyetlerinin güçlendirilmesi, iş birliğinin geliştirilmesi ve etkin uygulamanın sağlanmasına yönelik kapsamlı ve koordineli bölgesel çerçeve oluşturan yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş (IUU) balıkçılıkla mücadeleye ilişkin Bölgesel Eylem Planını düzenleyen GFCM/41/2017/7 sayılı Tavsiye Kararını uygulamaktadır.

10. GELİŞMEKTE OLAN DEVLETLERİN ÖZEL İHTİYAÇLARI

IPOA-IUU, devletleri; gelişmekte olan ülkelerin IPOA-IUU kapsamındaki taahhütlerini ve uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerini daha etkin şekilde yerine getirebilmelerini sağlamak amacıyla eğitim, teknik yardım ve kapasite geliştirme desteği sunulması konusunda iş birliği yapmaya çağırılmaktadır.

Bu kapsamda Türkiye; gelişmekte olan ülkelerde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, balıkçılık yönetişiminin geliştirilmesi ve MCS kapasitesinin artırılmasına yönelik çeşitli çok taraflı programlara katılım sağlamak ve katkı sunmaktadır. Özellikle komşu kıyı devletleri ile Akdeniz ve Karadeniz bölgesindeki ortaklara odaklanan bu girişimler; eğitim çalışmaları, teknik değişim programları ve iyi uygulama örneklerinin paylaşımını içermektedir.

Türkiye, FAO ile yakın iş birliği içerisinde bölgesel eğitim faaliyetlerine destek vermiş ve ev sahipliği yapmış; GFCM kapsamında yürütülen ortak projelere uzman katkısı sağlamış ve sürdürülebilir balıkçılık yönetimi ile IUU balıkçılıkla mücadele konularında teknik bilgi transferini kolaylaştırmıştır. Türkiye, denizel kaynakların sürdürülebilir korunması ve yönetimine yönelik ortak çabaların güçlendirilmesi amacıyla, gelişmekte olan devletlerin özel ihtiyaçlarına yönelik iş birliği programlarına katılım fırsatlarını değerlendirmeyi sürdürecektir.

11. TÜRKİYE’NİN ULUSAL YETKİ ALANLARI KAPSAMINDAKİ DENİZ YETKİ SAHALARINDA IUU BALIKÇILIKLA MÜCADELEYE YÖNELİK BÖLGESEL VE ULUSLARARASI GİRİŞİMLERE ETKİN KATILIM

Türkiye, balıkçılık filolarını ilgili RFMO’lar tarafından belirlenen standartlar doğrultusunda izlemeyi ve yönetmeyi sürdürecektir. Bu kapsamda Türkiye; özellikle av belgelendirme sistemlerinin güçlendirilmesine, denetim prosedürlerinin geliştirilmesine ve ilgili RFMO’lar bünyesinde uyum izleme mekanizmalarının etkinliğinin artırılmasına özel önem verecektir.

Türkiye, liman devleti tedbirlerinin etkin şekilde uygulanması ve icrası amacıyla bölgesel girişimleri teşvik edecektir. Bu kapsamda bilgi paylaşımının güçlendirilmesi, denetim koordinasyonunun artırılması ve bölgesel düzeyde risk temelli kontrol yaklaşımlarının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Türkiye ayrıca, gerçek zamanlı izleme kapasitesinin, veri doğruluğunun ve tüm filo segmentleri genelinde şeffaflığın artırılması amacıyla VMS ve elektronik seyir defteri sistemleri dâhil elektronik izleme araçlarının kullanımını kademeli olarak genişletecektir.

Bunun yanında Türkiye; bölgesel MCS (İzleme, Kontrol ve Gözetim) kapasitesinin güçlendirilmesi ve IUU balıkçılığa ilişkin tedbirlerin daha etkin uygulanmasının sağlanması amacıyla kapasite geliştirme girişimlerini ve teknik iş birliği faaliyetlerini desteklemeyi sürdürecektir.

12. IUU BALIKÇILIKLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSAL EYLEM PLANI

Bu Planın uygulanması; ortaya çıkan yeni IUU riskleri, teknolojik gelişmeler ve uluslararası iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak düzenli şekilde gözden geçirilecek ve gerekli görülen durumlarda güncellenecektir.